

A „HUSZONKÉT NAPOS HÁBORÚ” GÁZÁBAN

22 DAYS WAR IN GAZA

*„Az államférfi a következő nemzedékre gondol,
a politikus csak a következő választásokra”
Winston Churchill*

A Gázai Háború egy három hétig tartó, 2008 és 2009 telén, a Gázai övezetben és Dél-Izraelben lezajlott konfliktus volt. A jelenleg is zajló konfliktus fellángolásaként, Izrael reá hulló rakéta esőre és a fegyver beszerzésre katonai erővel, az „Öntött Ólom Hadművelet”-nek nevezett támadó katonai művelettel válaszolt. Izrael a támadást egy meglepetésszerű, a Gázai övezet ellen végrehajtott légi csapással kezdte 2008. december 28-án.

Az izraeli szárazföldi művelet január 03-án kezdődött. Gyakorlatilag valamennyi harci egység parancsnoka második fázis alatt példanélküli koordinációs hozzáféréssel rendelkezett a légi, haditengerészeti, tüzérségi, hírszerzési és harci műszaki képességekhez. Az Izraeli Védelmi erők számos új technológiát és eszközt alkalmaztak.

A stratégiai, hadműveleti és harcászati szintű izraeli meglepés következtében a Hamasz érzékeny veszteségeket szenvedett. Az Izraeli Védelmi Erők (Israel Defense Forces – IDF) a civil áldozatok és a járulékos károk elkerülésére tett soha nem látott erőfeszítései ellenére, az IDF-et az arab világ keményen kritizálta a hadviselés nemzetközi törvényének megsértése miatt. A háború Izrael harcászati győzelmével végződött 2009. január 18-án.

The Gaza War was a three-week armed conflict that took place in the Gaza Strip and Southern Israel during the winter of 2008–2009. In an escalation of the ongoing conflict, Israel responded to rocket rain and arms importation with military force in an offensive military operation titled "Operation Cast Lead". Israel opened the attack with a surprise air strike against the Gaza Strip on December 27, 2008.

An Israeli land operation began on January 3. Practically all combat commanders were given an unprecedented level of access to coordinate with air, naval, artillery, intelligence, and combat engineering capabilities during this second phase of Operation Coast Lead. Various new technologies and hardware were also introduced by Israeli Defence Forces (IDF). Due to Israelis surprises on the strategic, operational and tactical level, Hamas suffered sensitive losses. Despite of never seen IDF's effort avoiding civilian casualties and collateral damages, the IDF has been hardly criticized by Arab world because of violation the international laws of war. The war is ended by Israeli tactical victory on 18 of January 2009.

BEVEZETÉS

A mai napig mind a magyar, mind a nemzetközi katonai szakirodalom, véleményem szerint, talán a kelleténél kevesebb figyelmet fordított, fordít az ún. „huszonkettő napos” háborúra, amely 2008. december 27.–2009. január 18. között zajlott az Izraeli Védelmi Erők és a Hamasz harcosai között Gázában. Ennek okát abban látom, hogy egyrészt a háború nem ért véget, csupán a tűzszünet megkötésével, egy alacsonyabb fokozatba kapcsolt. Valójában, a „huszonkettő napos háború” is csak egy, több felvonásos konfliktus sorozat, tragikus, több mint ezer emberi életet követelő, nagyobb intenzitással megvívott epizódja.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

A másik okát abban látom, hogy a reális értékelést adó katonai elemzéseket háttérbe szorította és kicsit érdektelenné tette a háború körül fellángolt morális és nemzetközi jogi vita. A tények, és azok meghamisítására tett erőfeszítések együttes hatása, talán el is bizonytalanítottak egyeseket és így vélhetően, kevesebben vállalkoztak elemzések készítésére.

Mindemellett, egy sor olyan írás is napvilágot látott, amely véleményem szerint nem volt kellően megalapozott és a sorok közül kiolvasható volt az író politikai meggyőződésén alapuló elfogult véleményalkotása. Például Camille Mansour, a Sorbonne Egyetem korábbi nemzetközi kapcsolatok palesztin származású professzora, a Palesztin Tanulmányok Intézet Végrehajtó Bizottságának tagja – Clausewitz háborúról szóló tanításait tagadva – azt állította, hogy „ez a háború a semmiért folyt, civilek estek áldozatul a semmiért, és csak a hadviselés törvényeinek megsértését hozta”.¹

Egyetértek Paragi Beáta véleményével, amely szerint a hazai és a nemzetközi közvélemény újságírói számos tárgyi tévedést és tévhitet tükröznek.²

A tűzszünet óta szinte minden héten megjelenik egy-egy „elemzés”, amely vagy az egyik vagy a másik felet, esetenként mindkettőt, ítéli el vagy vádolja különböző bűnök elkövetésével. A munkámmal nem kívánom ezen elemzések sorát növelni: inkább arra szeretném a figyelmet irányítani, arra kívánok rávilágítani, hogy ennek a háborúnak is voltak politikai-stratégiai, katonai stratégiai, hadműveleti és harcászati céljai, amelyek egymásra épültek. Mindkét oldalon felfedezhetőek a célok, amelyekért a háborút vállalták, és amely célok eléréseért jelentős emberi és anyagi áldozatokat hoztak.

Ezen felül, úgy vélem, hogy a nem állami szereplők ellen vívott háborúk vizsgálatát mindenképpen érdemes elvégezni, még akkor is, ha Magyarország nem tartozik a terrorizmus elleni küzdelem elsővonalas frontharcosai közé. Másrészt, a nagynépsűrűségű, erősen beépített városi környezetben vívott harc tapasztalatai szintén érdekeseek lehetnek a Magyar Honvédség számára.

Célom az, hogy a katona szemével vizsgáljam a háború eseményeit, következtetéseket vonjak le a különböző szintű célok elérése tekintetében. Fel kívánom tární a küzdő felek által követett harcászati, hadműveleti eljárásokat, külön kiemelve azokat az újszerű elemeket, amelyek egyik vagy másik felet előnyösebb helyzetbe hozták. Nem kívánom a hadi eseményeket elemezni nemzetközi jogi szempontból, csupán néhány tény érintésére szorítkozom. Nem kívánom az eseményeket morális szempontból sem elemezni, az eseményeket a katona szemüvegén keresztül vizsgálom. Mindemellett felvillantom, hogy a jelentős számú 18 éven aluli halotthoz milyen valós okok vezethettek.

Ugyanakkor azt is meg kell jegyezni, hogy az események, érthető okok miatt, nem minden esetben ismertek teljesen, az információk bizonyos része nem nyilvános, nem elérhető. A téma kutatását az elérhető hazai és külföldi publikációk alapján végeztem el. Nehezítette a kutatómunkát, hogy számos, a konfliktus elemzéséhez szükséges dokumentum titkos, nem hozzáférhető. Így az egyes események elemzése, az esetlegesen később napvilágra kerülő információk fényében más megvilágításba is kerülhet.

A KONFLIKTUST MEGELŐZŐ HELYZET

1948. május 14-én David Ben-Gurion Tel-Avivban kikiáltotta Izrael állam függetlenségét. A független izraeli állam kialakulása után az arab országok összefogtak (Egyiptom, Libanon, Szíria, Transzjordánia, Irak) és Szent háborúra, Dzsihádra szólították fel a muzulmán lakosokat. Az arabok és Izrael közti konfliktus a palesztinai zsidó és arab lakosság közti összecsapások formájában a XX. század eleje óta folyik változó intenzitással katonai, politikai és gazdasági síkon. Történelmi szempontból eddig hat arab-izraeli háborúról beszélhetünk, amelyek kivétel nélkül Izrael győzelmével zárultak. 1967-ben az ún. „hatnapos háborút” követően a Gázai övezet izraeli fennhatóság alá került, egészen a 2005-ös kivonulásig.

¹ Mansour, Camille : Gaza, le livre noir, Paris: La Découverte, Journal of Palestine Studies, Vol 38, no. 4 (2009), 91. o.

² Paragi Beáta: A halottat siratni könnyű, In.: Élet és Irodalom LIII. évfolyam, 3. szám, 2.o., 2009. január 16.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

A hetvenes évek Gázában a viszonylagos nyugalom jegyében teltek el, ez nem utolsósorban annak volt köszönhető, hogy az izraeli és a külföldi munkavállalási lehetőségek nagyban kiszélesedtek, ami az életkörülményekben érezhető javulást eredményezett.

1967-ben a lakosság 16%-a rendelkezett állandó elektromossággal. 1986-ban ez az arány 93%-ra ugrott. 1967-ben 16%-nak volt folyóvíz a háztartásban. 1986-ban 85%-nak. Az elektromos vagy gáztűzhelyek aránya 4%-ról 84%-ra ugrott. A Gázai övezet és Ciszjordánia egy egyetemmel sem rendelkezett, amikor az Izraeliek megszállták a területeket. A korai 1990-es években már hét ilyen intézmény volt 16.500 tanulóval, míg Izraelben csak 6 felsőoktatási intézmény volt. A 15 év feletti palesztinok között az analfabetizmus 14%-ra zuhant. Ezzel szemben ez az arány Marokkóban 69%, Egyiptomban 61%, Tunéziában 45%, és Szíriában pedig 44%.³

Az életszínvonal visszaesése egybeesett a palesztin autonómia létrejöttével. Az autonóm jogok gyakorlását a palesztinok 1994 májusától a Gázai övezetben és a jerikói körzetben kezdhették el. Az 1993. szeptember 13-án megkötött oslói megállapodás értelmében Izrael fenntarthatja a Gázai övezet légtérének, szárazföldi határainak és felségvizeinek a katonai irányítását. Noha az ENSZ nyújtotta támogatások mellett 1993 után a donor államoktól, nemzetközi szervezetektől, az Európai Uniótól jelentős támogatás érkezett, számottevő javulás a lakosság életviszonyaiban nem következett be. Ebben szerepet játszott a nagyfokú korrupció és a palesztin radikális szervezetek merényleteire válaszként életbe léptetett, a ciszjordániai, gázai palesztin munkavállalókat gyakorolta sújtó izraeli területlezárás.

A palesztin nemzeti mozgalom meghatározó személyiségének, Jasszer Arafatnak (1929–2004) elhunytá után, 2005 januárjában Mahmúd Abbászt választották meg a Palesztin Nemzeti Hatóság (PNH) elnökévé, s ő lett a Palesztin Felszabadítási Szervezet (PFSZ) Végrehajtó Bizottságának főtitkára. Még ez év augusztus-szeptemberében Izrael egyoldalú döntéssel felszámolta a Gázai övezetben lévő 21 zsidó települést, s kiűrtette itteni katonai bázisait. A területen élő kb. 9000 izraeli telepest 2005 augusztusában kitelepítették. A kitelepítés nem ment zökkenőmentesen, az izraeli hadseregnek és rendvédelmi erőknél erőszakkal kellett végrehajtani az izraeli telepek felszámolását és lakóinak áttelepítését Izraelbe. A kivonulást követően a palesztin politikában még inkább felgyorsult a fundamentalista, radikális iszlám irányzatú átrendeződés. A 2006. januári palesztin parlamenti választásokat nagy meglepetésre a Hamasz nyerte meg.

A Bush-adminisztráció, az EU és Izrael igyekeztek a csoportosulást elszigetelni, s vele szemben a PNH elnökének pozícióját erősíteni. A nacionalista Fatah és az iszlámisták közti ellentéteket az arab államok közvetítő erőfeszítései sem tudták feloldani. A 2007. februári mekkai megállapodás után felállított nemzeti egységkormány alig néhány hónapig működött: 2007 júniusában a Hamasz Gázában átvette a hatalmat, válaszként Abbász szükségállapotot hirdetett, s ügyvivő kormányt nevezett ki. Az autonóm terület ezzel kettészakadt.

A „huszonkét napos” gázai háború egyik közvetlen előzményei voltak a Hamasz hatalomra jutása Gázában, és az izraeli területek állandósuló támadása Kasszám rakéták kilövésével. A helyzetet bonyolította, a 2006. június 25-n izraeli területen, Kerem Shalom közelében végrehajtott katonai járőr elleni Hamasz rajtaütés. Ennek során a határ alatt ázott alagúton átkelő Hamasz harcosok megölték kettő izraeli katonát, hármat súlyosan megsebesítettek és a könnyebben sérült kettős izraeli-francia állampolgárságú Gilad Shali tizedest elrabolták.

Válaszképpen az izraeli hadsereg június 28-n a „Nyári Esők” hadművelet során légitámadásokat hajtott végre az övezetben, majd szárazföldi erőkkel behatoltak Gázába. Házzról házza kutatás módszerével átvizsgálták a gázai repülőter és Rafah környékét.

Az izraeli erők az elrabolt katonát ugyan nem találták, de letartóztattak 64 személyt a Hamasz tisztségviselő közül, nyilvánvalóan azzal a céllal, hogy cserealapot képezzenek a tizedes kiszabadítása érdekében. Az ENSZ BT határozatával egyezően a Hamasz hat hónapos tűzszünetet kötött Izraellel, amely 2008. december 19-én ért véget. A tűzszünet kez-

³ Karsch, Efraim: Who ruined Gaza trip?, National Post Canada, 2005. szeptember 16. Letöltve a <http://www.soti.ca/who-ruined-gaza.html> domainről

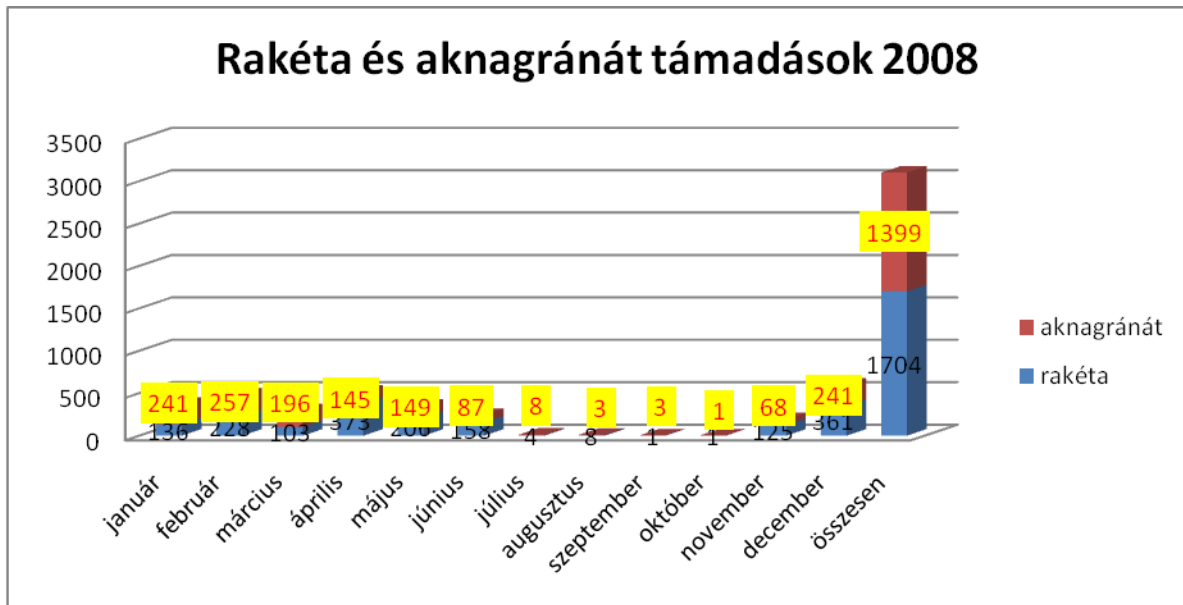
HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

de ettől törékenynek bizonyult, ezekben a hónapokban a különböző palesztin csoportok 329 rakéta- és aknavető támadást hajtottak végre izraeli területek ellen. A tűzszünet lejárta előtt a Hamasz több kis hatótávolságú rakétát indított a Gázai övezetből, nyugat- és dél-izraeli települések ellen.

A 2008-ban végrehajtott rakéta és aknatámadások hónapokénti alakulását az 1. számú ábra mutatja be.

1. ábra: 2008-ban végrehajtott rakéta és aknatámadások hónapokénti megoszlása

Az ábrából kiderül, hogy közel 3000 rakétát és aknát lőttek ki 2008-ban Izraelre. Az is látszik, hogy a Hamasz nem várta meg a tűzszünet végét, hanem már novemberben ugyanazzal az intenzitással támadta Izrael, mint a tűzszünet előtti időszakban. 4 2001 és 2008 közötti időszakban ez a szám elérte a 12000-t. A 2001-2008 között kilőtt rakéták és aknagránátok számát a 2. számú ábra mutatja be.⁵

Év	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Kilőtt rakéták száma	4	35	155	281	179	946	896	1571
Kilőtt aknagránátok száma	245	257	265	876	238	22	749	1531

2. ábra: A 2001-2008 között Izraelre kilőtt rakéták és aknagránátok száma

A Hamasz vezetői kijelentették, hogy nem kívánják a fegyvernagyvást fenntartani és novembertől újraindították a rakéta és aknatámadásokat. A folyamatos aknatámadásokat, rakétakilövéseket azzal indokolták, hogy Izrael továbbra is fenntartja a Gázai övezet blokádját. Ezt követően Izrael heves bombázásokkal, majd szárazföldi offenzívával reagált. Valójában mindkét fél készülődött a december 19-e utáni időszakra.

Izrael nagyon alapos felderítést végzett, s egy hónappal a tűzszünet lejárta előtt elkészült a Hamasz ellen indítandó támadás terve. A Hamasz fegyvereket halmozott fel, és készült egy esetleges izraeli betörésre, a beépített terület előnyeit kihasználó, a Hezbollahnak a libanoni háborúban alkalmazott eljárásait alkalmazó épülő hadviselésre.

⁴ Erbe, Bonnie: Hamas war against Israel, Diary 2000-2010, 3.o. adatai alapján, Letöltve a http://www.terrorism-info.org.il/malam_multimedia/English/eng_n/pdf/ipc_e007.pdf, domainről 2010. december 03-n.

⁵ Intelligence and Terrorism Information Center: Summary of rocket and mortar bomb fire, adatai alapján Letöltve a <http://www.scribd.com/doc/9726600/Intelligence-and-terrorism-info>, domainről 2010. december 03-n

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

A TEREP

A háború a Gázai övezetre és annak közvetlen közelére korlátozódott. A Gázai övezet egy tengerpart menti földterület a Földközi-tenger kelet-délkeleti részén. Délnyugat felől határos Egyiptommal, délkelet és északkelet felől pedig Izraellel. Az övezet 41 kilométer hosszú, szélessége 6 és 12 kilométer között változik, területe megközelítőleg 360 négyzetkilométer. A legszélesebb rész a délnyugati határa, Rafah körzete, a legkeskenyebb a középső rész Dayr al Balah.

A Gázai övezet a Földközi-tenger parti síkságán fekszik. Meglehetősen síkterület, csupán kisebb kiemelkedések szakítják meg. Az átlagos tengerszintfeletti magasság 14 m, a legmagasabb pontja a 105 m magas, nemzetközi repülőtér közelében található „Joz Abu 'Auda”, míg a második legmagasabb pontja az ún. „Tell al-Muntar”, amely 82 m magas.

A terület nem bővelkedik felszíni ivóvizekben. Gyakorlatilag az egyetlen ilyen jellegű természetes felszíni vízforrás a Gáza vádi. A meleg hónapokban a vízhozama olyan mértékben csökkenhet, hogy kiszárad. Éppen ezért nagy jelentősége van a földalatti víztartó rétegekben található ivóvíznek. A kiszáradáshoz természetesen hozzájárul az izraeli öntöző gazdálkodás is. A Hamasz a hatalomra kerülése után valamennyi egyezményt felmondott Izraellel, mondván az egyezmények Izrael elismerését jelentik. Az egyezmények között szerepelt a vízmegosztásról szóló megállapodás is.⁶

A talajban található vizek azonban jó részt szennyezettek, mivel a gázai lakosság csupán egy negyede van ráköve a szennyvízhálózatra, és az összegyűjtött szennyvizet sem tisztítják. Mindebből következően jól látszik, hogy az édesvíz szerepe semmiképpen sem elhanyagolható a konfliktus értelmezése során. A terület nevét a legnagyobb településről és székhelyéről, Gázáról (másképpen Gáza-város) kapta. A város a maga 440 000 lakosával az övezet legnagyobb városa és egyben adminisztratív központja. Jelentőségét fokozza, hogy itt találhatóak a Hamasz adminisztratív és katonai vezetési pontjai, kiképző létesítményei. A Gázai övezet nem rendelkezik jól védhető természetes határokkal, ugyanakkor erősen beépített terület. Jelentősebb kikötővel sem rendelkezik, a Jasszer Arafat nevét viselő repülőtér infrastruktúrája sérült, nem működésképes.

Az övezet lakosainak száma mintegy 1,5 millió. Az Egyesült Nemzetek Segély és Munkaügynökség (United Nations Relief and Works Agency /UNWRA/, a továbbiakban UNWRA) adatai alapján a Gázai övezetben a lakosság száma az utóbbi tíz év során 38,5%-al nőtt. A lakosság átlagos 1 km²-re eső sűrűsége 3 881 fő, ugyanakkor magában Gázavárosban ez a szám 6 708 fő, csaknem kétszerese a gázai átlagnak.⁷ Csak összehasonlítás képen a lakosság sűrűsége New Yorkban 2050 fő/km².

A lakosság 44,7 %-a, talán a világon egyedülálló módon gyerek (14 éves kor alatti). A szaporodási ráta kiugróan magas (3,4%), néhány éven belül már kétmillió fő él majd a területen. Ez a szaporodási ráta szülőnként hat gyereket jelent, amely megéri a felnőtt kort. A Gázai övezet lakosságának vallási összetétele: 90,1% muzulmán, 0,1% zsidó és 9,8% keresztény.⁸ A vízmegosztásról szóló egyezmények felmondásának másik következménye a hihetetlenül magas munkanélküliség lett, hiszen addig a palesztinok jelentős része izraeli területeken dolgozott. Mára a munkanélküliek aránya elérte a 70%-t.

A Gázai övezet északi része alapvetően mezőgazdasági terület, itt található a korábban az izraeli telepések által működtetett üvegházak is, amelyeket a palesztinok leromboltak. Gáza város északkeleti külterületei, Beit Hanoun, Beit Lahia, és Al Atara szolgálnak elsősorban a rakéták kilövési helyszíneiként.

A középső rész az ún. „Tábor szektor” négy menekült tábort is magába foglal, mintegy 200 000 fő lakossal.

⁶ Grünhut Zoltán: Izraeli-palesztin vízkonfliktus, 7.o. Letöltve a http://publikon.hu/application/essay/489_1.pdf domainről 2010. december 02-n

⁷ UNWRA SITREP on NOV 2009. Letöltve a <http://www.unrwa.org/userfiles/2010091595334.pdf> domainről 2010. decembert 27-n

⁸ Davidson, Adam: Hamas: Government or terrorist organisation, 3.o. Letöltve a <http://npr.org/storywiki/Gaza.pdf> domainről 2010. december 27-n

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

A déli rész, mely a csempészet fő területe, három alrészre tagolódik, Rafah, Khan Yunis és a partvidék, amely magába foglalja a mára szintén lerombolt korábbi izraeli telepet Gush Katifot.

Az övezet helységeit egy az övezet közepén végigfutó autótűti össze, amely a szárazföldi közlekedés főútőterét képezi, az északi határátkelő EREZ és a déli határátkelő RAFAH között. Az övezetnek hét határátkelő helye van, melyek közül a két legjelentősebb a már említett északkeleti erezi és a délnyugati rafahi.

Izrael 1994-ben határoló falakat és „vasfüggőnyt” kezdett építeni az övezet köré, hogy kontrollálni tudja az ellenőrizhetetlen palesztin bevándorlókat és az öngyilkos merénylőket. A blokád előtt és alatt több tucat földalatti alagutat ástak a palesztinok Egyiptomba, amelyek a különböző fegyveres klánok ellenőrzése alatt állnak és ők működtetik.

Az alagutakban elsősorban iráni, szíriai estenként szudáni eredetű hadianyagot, fegyverek és robbanóanyagok gyártásához szükséges nyersanyagot, élelmet, pénzt és üzemanyagot juttatnak be az övezetbe. 2008 elején palesztin fegyveresek áttörték a rafahi határátkelőt, azonban komolyabb összecsapások nem történtek az egyiptomi határőrökkel. A lakosság „vásárlási vándorlásba” kezdett a határ menti egyiptomi üzletekbe és vissza. A 11 napos kényszernyitást követően az egyiptomi rendvédelmi erők ismét lezárták a határátkelőt. A blokád napjainkban is fennáll mindkét szomszéd részéről.

A RÉSZVEVŐ FELEK

A HAMASZ

Tekintettel arra, hogy a résztvevő felek közül talán a Hamasz a kevésbé ismert hazánkban, ezért nagyobb figyelmet szentelek a bemutatására.

A Hamasz (*Harakat al-Muqāwamat al-Islāmiyya*), azaz Iszlám Ellenállási Mozgalom (arabul a szó „lelkésedés”-t is jelent) egy palesztin, katonai-politikai csoportot takar. A Hamasz az egyiptomi Muszlim Testvériség fundamentalista mozgalomból nőtt ki, annak egyik fegyveres szárnyaként alakult meg. A Muszlim Testvériség kezdettől körvonalazott társadalmi és politikai programmal rendelkezett, kiterjedt oktatási, egészségügyi és foglalkoztatási hálózatot épített ki. A Hamasz ténylegesen 1987-ben jött létre az „első intifáda” idején, amikor a palesztinok fellázdak Gázában és a Nyugati Parton egyaránt. Támaszpontjuk Gázában található. A Gázai-övezetet a 2006-os palesztin törvényhozási választások óta a Hamasz uralja. Mint ismeretes, a választások során 74 helyet szereztek a 132-ből, legyőzve a korábban kormányzó Fatahot, így a legmeghatározóbb palesztin politikai tényezővé vált a térségben.⁹

A választásokon a Reform és Változás nevű listán Hamasz-szimpatizáns egyetemi tanárokat, orvosokat indított a korrupció, elkényelmesedett, megöregedett Fatah jelöltekkel szemben. A korrupcióra jellemző, hogy például a mai napig nem tudjuk, hogy mi lett annak a hárommilliárd dollárnak a sorsa, amelyet Arafat felesége utalt át Gázából Svájcba az elnök halála utáni másfél órában, 140 kisebb tételben, egy olyan szoftver segítségével, amely a tranzakciók végeztével megsemmisítette önmagát.¹⁰ A Hamasz és a Fatah végül is nemzeti egységkormányt hozott létre, ám sem a belső, sem a nemzetközi dialógus nem indult be.

A hatalmi váltás Gázában „természetesen” nem ment végbe demokratikus keretek között. Végül a Hamasz és a Fatah közötti amúgy is szélsőségesen rossz viszony fegyveres konfliktussá mérgesedett, és a Hamasz átvette a hatalmat Gázában – kiűzve a Mahmud Abbasz palesztin elnök vezette Fatah vezető tisztségviselőit. A Fatah-Hamasz konfliktus (palesztin polgárháború) 2006. december 15-én kezdődött, és még ma is tart, bár mára gyakorlatilag egy Hamasz vezette Gázai övezet és egy Fatah vezette Nyugati Part jött létre. A Hamasznak ugyanakkor sikerült megtöltenie a miniszté-

⁹ A Hamasz 440 ezer szavazatot kapott a 2006-os választásokon, míg a politikai ellenfele a Fatah csak 410 ezret.

¹⁰ Hitchens, Cristopher: Hamas, suicide voters, 2006 New York 14-15.o. Letöltve a <http://www.slate.com/id/2135098> domainről 2010 december 04-n

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

riumokat saját szimpatizánsaival. A közhivatalok működtek, a Hamasz fizetést is tudott adni. A szervezet a pénz egy részét Irántól és baráti iszlám szervezetektől kapta, amelyek az összegeket vagy átutalták gázai bankokba, vagy Hamasz-tisztségviselők csempészték be készpénz formájában Egyiptom felől. A Hamasz vette át az irányítást az összes „zakat” (azaz a lakosság részéről kötelezően adandó adomány) bizottságban, ebből is csörgedezett a pénz. A szervezet új adókat is kivetett: pénzt szedett a rendszámtáblák regisztrálásáért és a születési anyakönyvi kivonatokért. A Hamasz teljesen átvette a hatalmat az oktatás és a média felett. A Hamasz társadalmi funkciója összetett, sokszor erősen szociális és karitatív, mely jelentős népszerűséget kölcsönöz neki az államtól segítséget hiába remélők körében.¹¹

A szervezet anyagi támogatottságának szintjét az adatok ellentmondásossága miatt nehéz megbecsülni: vannak, akik a bevételt éves szinten 70, mások 50 millió dollárra becsülik.¹² A bevételek a helyi Hamasz szimpatizánsoktól, a külföldön élő palesztinoktól, szaúd-arábiai, más Perzsa (Arab)-öböl térségbeli donoroktól, Iránból és kisebb részben az Amerikában, Nyugat-Európában élő muszlim közösségektől érkeznek. Az innen befolyó átutalásokat azonban csökkentette, hogy a Hamasz az Egyesült Államokban 2001 novemberében felkerült a terrorista szervezetek listájára.

Az Európai Unió 2001 végén a Hamasz katonai szárnyát, majd 2003 szeptemberében a csoportosulás politikai szárnyát vette fel a terrorista szervezetek listájára. Ugyanakkor az EU megmaradt a Palesztin Hatóság legnagyobb donorának az évi 600-700 millió eurós támogatásával.¹³ Azt is nagyon nehéz megbecsülni, hogy az egyik fő támogató, Irán mennyit juttat a csoportosulásnak. Térségbeli diplomáciai források ezt éves szinten 200–300 millió dollárra teszik.¹⁴ A CIA információi szerint 2006-ban ez az összeg 370 millió USD-t tett ki.¹⁵

A készpénzes támogatást jelentős fegyverzetbeli és kiképzési támogatás egészíti ki. Így mára a Hezbollah mellett a Hamasz is Irán kinyújtott karjának számít a térségben.¹⁶

A Hamasz a választási győzelmét követően Gázában lépcsőzetesen megkezdte az iszlám törvénykezés bevezetését, erőszakkal leszámolt minden politikai ellenfelével, még a kis létszámú keresztény közösséggel is. Megkezdtek a gyerekek milicista kiképzését és az öngyilkos merényletek vállalására való nevelését.

A szervezet az első hivatalos nyilatkozatát, az Alapokmányt 1988-ban adta ki.¹⁷ Ebben megfogalmazzák, hogy a Hamasz elsődleges célja, hogy létrehozza a Palesztin Iszlám Köztársaságot, mely magában foglalja Izraelt, Ciszjordániát (Nyugati Partot) és a Gázai-övezetet. A dokumentum, mely formálisan azóta is érvényben van, többek közt hangsúlyozza, hogy a Hamasz ideológiáját, alapelveit az iszlámból meríti, s a zsidókkal való harcot a végső győzelemig fogják folytatni. Palesztina földjét, melynek felszabadítását fegyveres úton látja csak lehetségesnek, iszlám földnek tartja, bármely részének átengedését a vallás megcsúfolásának tekinti.¹⁸

A Hamasz jelmondata az Alapokmány 8. cikkelye szerint a következő: „Allah a célunk, a Próféta a példánk, a Korán az Alkotmányunk, a Dzsihád az utunk, és meghalni Allah ügyéért a legszentebb hitünk.” Ennek szellemében a Hamasz kezdetektől fogva az izraeli polgári lakosságot minden lehetséges eszközzel támadja, az öngyilkos merénylet a mozga-

¹¹ A Hamasz bevételeinek egy részéből szociális tevékenységeket is finanszíroz. Többek között iszlám iskolák, egészségügyi, oktatási, kulturális, sportlétesítmények, árvaházak, mecsetek, ingyen konyhák stb. támogatására fordítja. Különösen a második intifáda időszakában, nagyban növelte a támogatottságát azzal, hogy a kiterjedt ellátórendszere segítségével sok családot megmentett a nélkülözéstől.

¹² Summary of 2007: Information and Trends in Palestinian Terrorism.” Intelligence and Terrorism Information Center kiadványa 12.o., letöltve a http://www.mfa.gov.il/GazaFacts_domainról_2010. december 17-n

¹³ Louis Michel EU fejlesztési biztos 2009. január 26-i Dzsabalja-ban tett nyilatkozata, Letöltve a <http://www.mti.hu/hamaszeafelelosseg.doc> domainről 2010. december 27-n

¹⁴ Gazdik Gyula : A Gázai válság, 7.o.Letöltve a http://www.grotius.hu/doc/2009_52_gazdik_gyula.pdf domainről 2010. december 03-n

¹⁵ Wurmser, Meyrav: Hamas' Goals and Pan-Islamic Agenda, 3.o. Center for Middle East Studies 2007 szeptember 20, letöltve a http://mes.hudson.org/index.cfm?fuseaction=publication_details&id=5128 domainről 2010. december 17-n

¹⁶ Intelligence and Terrorism Information Center at the Israel Intelligence Heritage & Commemoration Center (IICC), Hamas military build up in the Gaza Strip 2008, 47. o. Letöltve a <http://www.terrorism-info.org.il> domainről 2010. december 17-n

¹⁷ A Hamasz Alapokmány 2. oldal, Letöltve a www.thejerusalemfund.org/carryover/documents/charter.html domainről 2010. december 01-n

¹⁸ Charter of the Islamic Resistance Movement (Hamas) of Palestine. In Journal of Palestine Studies (JPS), 1993/4., 122–134. o.

lom eszköztárának alapeleme. A Hamasz ellenzi az ún. „két állam” formáció kialakulását és ezért ellenfelének tekinti a mérsékeltbb irányzatot képviselő Fatah mozgalmat is – a nemzetek fölötti muszlim egységet tűzte ki célul. A Hamasz a 2006-os választások óta rendelkezik saját jövedelemmel, melyeket adó formájában szed be a gázai lakosságtól.

A Hamasz deklarált célja, hogy Allah nevében az összes zsidó kiirtása, és nem éppen mellékes célként feltünteti az Iszlám fegyverrel való visszatértét Kelet-Európába,¹⁹ így Magyarországra is. Rövidtávú célként azt tűzték ki, hogy kiverjék az izraeli csapatokat a megszállt területekről. Ennek érdekében támadásokat hajtanak végre az izraeli csapatok, telepések ellen, civilek ellen a megszállt területeken és Izraelben egyaránt.

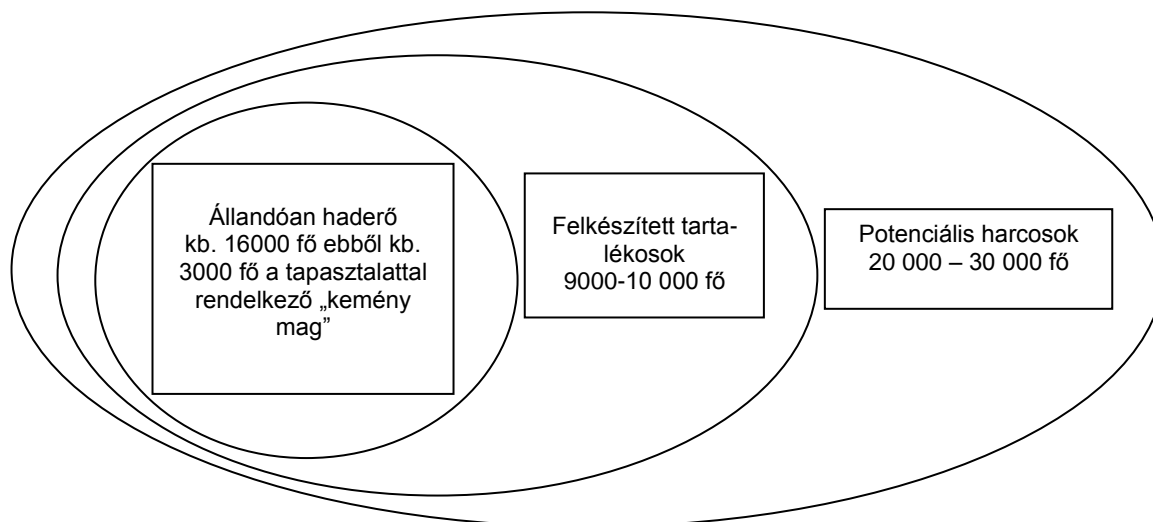
A Hamasz nem csak merényleteket hajt végre, hanem a zsidó államot tüzéségével is támadja, hiszen létez való jogát mind a mai napig nem ismeri el. A Hamaszt az Amerikai Egyesült Államok, az Európai Unió, Kanada, Ausztrália és más államok, így Izrael is terrorista szervezetként tartja nyilván. Irán, Szíria, Katar és más nyugatellenes politikát folytató államok a palesztinok védelmezőjét látja a szervezetben.

A HAMASZ KATONAI EREJE ÉS VEZETÉSE

A Hamasz katonai ereje a Gázában történt erőszakos hatalomátvétel óta mind mennyiségileg, mind minőségileg fejlődött. A haderő kemény magját a korábban is a szervezethez tartozó fanatikus, tapasztalattal rendelkező azon Hamasz harcosok képezik, akik Szíriában, Libanonban és Iránban kaptak felkészítést.

Ezt a kört egészíti ki a terrorista támadásra kész, de valódi harci tapasztalattal gyengébben rendelkező, csak alapképzésen átesett harcosok köre, amely létszáma mintegy 13 000 főre tehető. A Hamasz tervei szerint ezen harcosokat Iránban vagy Szíriában további felkészítésnek kívánják alávetni.

A következő, háborúban alkalmazható személyi állomány körét, a Hezbollahhoz hasonlóan, a felkészített tartalékosok köre és a potenciális katonák köre egészíti ki.

3 ábra: A Hamasz katonai ereje

A fenti erőket kiegészítik a Ramadan Shallah vezette „Palesztin Iszlám Dzsihád” terrorista fegyveresei, valamint az első-sorban Ramallahban jelenlévő, George Habash alapította „Népi Front Palesztina Felszabadításáért” nevű terrorista szer-

¹⁹ Mushir al Mashri, a Hamasz parlamenti képviselő az Al Jazira televízióknak 2008. január 18-n adott interjúja. Letöltve a <http://english.aljazeera.net/news/middleeast/2009/18/20090118553933160.html> domainről

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

vezet tagjai, és más kisebb palesztin csoportok fegyveresei, más mára a Hamasz színeiben megbúvó, régebben bűnözésből élő klánok felfegyverzett tagjai, (pl. a Dugmush klán) amelyek létszáma összesen mintegy 10000 főre tehető.²⁰

A HAMASZ FEGYVERZETE

A Hamasz fegyverzetére elsősorban a terroristák között nagy népszerűségnek örvendő kézfegyverek (AK-47, RPG-7), valamint a saját gyártású rakéták a jellemzőek. A saját gyártású rakétákat csempészet útján beszerezett, iráni és szíriai eredetű rakéták egészítik ki.

A rakéták arzenálját szintén iráni eredetű és újabban saját gyártású aknavetők teszik teljesebbé. Az eszközök számát tekintve nincsenek pontos adatok, az izraeli hírszerzés adatai szerint az összes tüzérségi és rakéta eszköz maximális száma mintegy 3 000 db lehet.²¹ Elemezve a csapások kronológiáját és hatótávolságát, arra lehet következtetni, hogy jobbára a Kasszám rakéták dominálnak mintegy 2 000 db-os készlettel.

A legnagyobb hatótávolságú rakétaindító állások száma (Fajdr-3) 10-12 darab lehet. Az aknavetők számát tekintve bonyolítja a helyzetet, hogy a Hamasz házilag is gyárt 60 és 81 mm-s aknavetőket. Itt is jellemző, hogy a 120 mm-es aknavető részarány 100-150 közötti lehet.

A rakéták és aknavetők harcászati-technikai adatait a 4. számú ábra táblázatos formában tartalmazza.

Megnevezés	Hatótávolság (km)	Harci fej/ gránát súlya(kg)	Származási hely
Kasszám-1	3	0,5	saját
Kasszám-2	8	6	saját
Kasszám-3	10	10	saját
Kasszám-4	15	10	saját
107 mm (BM-17)	6	10	Irán/Szíria
122 mm (BM-21)	20	18	Irán/Szíria
WS-1 122 mm (BM-21 fejlesztett változat)	40	18-20	Kína/Irán
FAJR-3 (240 mm)	45	45	Irán
HM 14 60 mm (aknavető) ^{22*}	2,5	1,6	Irán/saját
HM 15 81 mm (aknavető)*	5	4,6	Irán/saját
HM 16 120 mm (aknavető)*	6	13	Irán

4. ábra: a Hamasz főbb rakéta típusai

A Hamasz tüzérségi és rakéta eszközeit számos típusú könnyű fegyverzet egészíti ki. Hamasz 2005-től (izraeli kivonulás) fegyvercsempészet útján nagyszámú hadianyagra tett szert. A becsempészet hadianyag jobbára könnyű géppuskákból, gépkarabélyokból, különböző kézi páncéltörő eszközökből és néhány tucat nehézgéppuskából állt. Ezt az arzenált növelte a 2007-ben a Fatahtól zsákmányolt hadianyag. Ezek között legalább 450 RPG-7, több tucat 3 km hatótávú Maljutka (AT/3Sagger); 5 km hatótávval rendelkező Konkursz (AT/5Spandrel) páncéltörő rakéta, mintegy 10 000 gépkarabély szerepelt. Ezt kiegészítette néhány tucat 3,6 km hatótávú Sztrela-2(SA7Grail) kézi légvédelmi rakéta, valamint több száz géppuska, köztük legalább száz 14,5 mm-s légvédelmi géppuska, jelentős meny-

²⁰ Eid, Haidar: Israel's war against Gaza's terrorist organizations. Socialistworker 2009 január, letöltve a <http://www.socialistworker.org/2009/01/02/israels-war>. domainről, 2010. december 15-n

²¹ Intelligence and terrorism Information Center: Summary rocket fire and mortar shelling Letöltve a http://www.terrorism-info.org.il/malam_multimedia/English/eng_n/pdf/ipc_e007.pdf domainről 2010. december 03-n

²² Iran Defence News adatai, Letöltve a <http://www.irandefence.net/showthread.php?t=8215> domainről 2010. december 03-n

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

nyiségű lőszer és robbanóanyag. Itt kell megjegyezni, hogy a Hamasz képes a viszonylag egyszerűbb fegyverek saját előállítására. A következő kép az RPG Hamasz analógját, a Jasin nevű rakéta gránátvetőt ábrázolja.

1. kép: Hamasz harcos sajátgyártmányú Jasin gránátvetővel

A HAMASZ FEGYVERES ERŐI

A 2006-os választási győzelmet és azt követő erőszakos hatalomátvételt követően a Hamasz átalakította fegyveres erejét. Egyrészt átvette az utcák ellenőrzését egyfajta rendőri szerepet betöltve, másrészt integrálta a területen lévő fegyveres csoportokat szervezetébe. Ez alól csak a Fatah harcosai voltak kivétel, akikkel fizikailag leszármolt. Az ismert nem fegyveres Fatah szimpatizánsokat bebörtönözték. Ezen túlmenően megkezdte a szervezet hátrországát képező tartalékerő megszervezését, a gyerekek és fiatalok milicista kiképzését, az elektronikus és írott média feletti abszolút hatalmát kihasználva a radikális eszméinek terjesztését elsősorban a gyerekek és fiatalok között.

Egyrészt a Hezbollah tapasztalatainak felhasználásával, másrészt iráni tanácsadók helyszíni segítségével, megkezdtek a Gázai övezet védelmének megerősítését. Továbbá, jelentős erőfeszítéseket tettek állandó harcosaik kiképzésének növelésére. Ennek érdekében Szíriában és Iránban mintegy hatszáz harcosuk kapott harcok elleni harc és a beépített területeken folytatandó eljárásokból felkészítést. Nemcsak a védelemre koncentráltak, hanem nagy erőfeszítéseket tettek az Izraelre mérendő csapások fokozása érdekében is. Folyamatosan korszerűsítették a Kasszám rakétáikat, és csempészet útján új eszközökre tettek szert iráni és szíriai forrásokból.

A Hamasz katonai képességének fejlesztése érdekében négy komponensből álló tüzérségi programot indított be. Az első összetevőt a 6-12 km hatótávolságú Kasszám rakéták gyártása, a második e rakéták minőségi fejlesztését jelentette (nagyobb harci fej, nagyobb pontosság és hatótávolság). Ennek érdekében egy kutató laboratóriumot működtettek az Iszlám Egyetem épületében. A harmadik elemet az iráni, szíriai eredetű rakéták (107 mm-s BM-17, 122 mm-s BM-21) alkatrészenkénti becsempészése és összeszerelése jelentették. A rakéta arzenálban egy minőségi ugrást jelentett a WS 1E rakéták megjelenése, amelyek a GRAD rakéták kínai továbbfejlesztett változatai és képesek 40-45 km-re lévő célokat a 22 kg-os harci fejükkel eltalálni.²³ A negyedik komponenst a mind gyártás, mind csempészés útján beszerzett a 81 és 120 mm-s aknavetők jelentik.

A rakéták kilövése, akárcsak a Hezbollah esetében, felsőszintű politika megvalósításának elsődleges eszköze, minden esetben az ún. „katonai kabinet” döntése alapján a zászlóalj tüzér alegységei hajtják végre. A kilövések álcázott, lehetőség szerint „érzékeny” (iskolák, kórházak, vallási épületek) létesítmények közeléből, ritkábban földalatti kilövőkből és gépjárművekre szerelt mozgó kilövőkből valósult meg.

²³ Report on terrorism 2009., 36.o. Letöltve: a <http://www.nctc.gov/hamassecretweapon.pdf> domainről 2010. december 27-n

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

A Hamasz három alapvető tevékenységet végez. Első a hírszerzés, amelynek fő feladata az Izraellel együttműködő, vagy együttműködéssel vádolható palesztinok, elsősorban a Fatah tagjainak felderítése és kiiktatása. Főként egyetemi emberekre, újságírókra, mérsékeltbb hittudósokra, a radikális eszméket nehezen elfogadókra kell gondolni.

Egy másik alaptevékenység a rendőri tevékenység, amely közönséges bűnözés mellett az iszlám jog megsértőit is üldözi. A harmadik alaptevékenység a terrorakciók szervezése és végrehajtása. A Hamasz katonai szárnyának vezetői Teheránban, Damaszkuszban székelnek, mély fedettségben, szinte lehetetlen őket megközelíteni.

A Hamasz a gázai hatalomátvétel óta folyamatosan fejleszti fegyveres erőit, mind a mennyiségi, mind a minőségi mutatók tekintetében. Ennek oka három tényezőben rejlik. Egyrészt a Fatahhal való rivalizálás miatt feltétlenül meg kívánták tartani a hatalmukat Gáza felett. Másrészt az izraeli terrorellenes akciók miatt fenyegetve érezték magukat. Harmadsorban a Hezbollah libanoni példáját kívánták követni, amelyhez nagyobb és képzetesebb haderőre volt szükségük.

A Hamasz állandó fegyveres erői az Izz al-Din al-Qassam Brigades, (IDQB), azaz az Izzedin al-Kasszam²⁴ Brigádok (a továbbiakban IDQB), képezik. Ennek létszáma kb. 16 000 fő, amelyet hat területi könnyű gyalogos dandárba szerveztek. A dandárok három zászlóaljából, a zászlóaljak négy századból, a századok négy szakaszból állnak.

Mindezek alapján akár hagyományos haderőnek is neveznénk a szervezetet, de valójában megőrizte a gerillaharcra való képességeit is. Ezt az is bizonyítja, hogy a szakaszok öt harci csoportból állnak, amelyek azonban szabotőr, RPG-s, felcser, és gyalogos harcosokból tevődnek össze, melyeket elsősorban az ún. „üss és fuss” taktikára képezték ki. Továbbra is előszeretettel alkalmazzák a civil lakosságot védőpajzsként. Ugyanakkor a hagyományos manőverező harcra kevésbé alkalmasak, hiszen mobilitást biztosító eszközök hiányában a manővereket csak gyalogosan tudják végrehajtani.

A HAMASZ POLITIKAI/KATONAI VEZETÉSE

A Hamasz eredeti politikai vezetése Damaszkuszban székel. A Hamasz rendelkezik elemekkel Szíriában, a Perzsai-öbölben, Libanonban, Iránban és természetesen a kettő palesztin autonóm területen. Ugyanakkor, a Gázai övezetben a Fatahhal való leszámolást követően, egy új hatalmi központ jött létre, amely már nem fogad el utasításokat Damaszkuszról. Így a mozgalom két hatalmi központú, megosztott.²⁵

A Hamasz jelenlegi politikai vezetői Khaled Mesaal Damaszkuszban, Iszmáil Hanijje Gázában. A valódi katonai vezetés Mohammed Dejj, az IDQB vezetőjének kezében összpontosul.

AZ ISZRAELI VÉDELMI ERŐK (ISRAEL DEFENSE FORCES – IDF)

Az Izraeli Védelmi Erők képességei a katonai elemzők számára egyáltalán nem ismeretlenek, hiszen a zsidó állam létrejötte óta már több háborúban bizonyította eltökéltségét, harci erejét. Mára, egy korszerű, nyugati mércével mérve is élenjáró felszereltséggel rendelkező és kiváló képességű haderővé vált, amelyet fejlett hazai hadiipar támogat. A hadiipar teljesítményére jellemző, hogy napjainkra Izrael, az Egyesült Királyságot követve, a világ hatodik fegyverexportőr országává vált.²⁶ Az Izraeli Védelmi Erőket az elemzések során legalább kettő, talán más haderőre nem jellemző speci-

²⁴ A brigádok és a rakéták a nevüket a szíriai származású Izz al-Din al-Kasszám nevével fonódott össze, aki ortodox teológusként az 1920-as évek elején Palesztinába ment, s 1922 januárjában ő lett a Haifában lévő Isztiklál mecset imámja. A húszas évek végén az iszlám identitás erősítését, a hívők szociális helyzetének javítását célul kitűző Muszlim Fialatok Egyesületének elnöke. A harmincas évek elején titkos szervezetet hozott létre, emberei Palesztina északi részén főként zsidó telepések ellen hajtottak végre támadásokat. Az angolok 1935 novemberében tűzharcban lelőtték.

²⁵ Zuhur, Sherifa: Hamas and Israel 50.o. 2008. december, Letöltve a <http://www.StrategicStudiesInstitute.army.mil/> domainről 2010. december 27-n

²⁶ Gill, Bates: SIPRI Yearbook 2010. 8. o., Stocholm, 2010. november 23, Letöltve a <http://www.sipri.org/yearbook/2010/files/SIPRIYB201000.pdf> domainről 2010. december 10-n

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

fikummal szokták felruházni. Az egyik a nők hadkötelezettsége, a másik a tartalékos állomány magas szintű felkészültsége, gyors mozgósíthatósága. Az Izraeli Védelmi Erők (IDF) létszámát mintegy 176 000 becsülik, amelyből legalább 100 000 fő sorállomány.²⁷ Ismeretes, hogy Izrael nem közöl hivatalos adatok a hadereje létszámára, elhelyezkedésére vonatkozóan, így a különböző források eltérő adatokat tartalmazhatnak.

A meglévő állandó haderőt rövid idő alatt mobilizálható kb. 1400 000 tartalékos állomány egészíti ki, amelyhez szükség esetén, hosszabb idejű felkészítést követően újabb 400 000 fő csatlakozhat. Megállapítható, hogy a korábbi évekhez képest, enyhe létszámbeli növekedés tapasztalható az állandó erők tekintetében.²⁸

A haderők harcértékét azonban nem csak a létszám határozza meg. Izrael elemi érdeke, hogy egyébként a környezetében lévő arab országok (Egyiptom, Jordánia, Szíria, Libanon) nyomasztó létszámbeli fölényét minőségi mutatókkal ellensúlyozza. Éppen a nyomasztó létszámbeli fölény miatt, Izrael politikai-stratégiai érdeke, hogy a már elkezdődött békefolyamat folytatódjon, a Jordániával és Egyiptommal kötött békeszerződéseket újabbak kövessék elsősorban Szíriával és Libanonnal és – amennyiben ez lehetséges – a palesztinokkal is.

A minőségi mutatók közzé tartozik a hálózat alapú hadviselés elvén integrált haderőnemek és fegyvernemek, a térség országaihoz hasonlítva példátlanul magas szintű megvalósulása.²⁹

A modern izraeli haderő nemcsak technológiailag fejlett fegyverrendszereken alapul, hanem azt magas szinten alkalmazni tudó tiszt, tiszthelyettesi gárdán is. Végül is a humán faktor tekintetében megnyilvánuló fölény visszautal a társadalom oktatási színvonalára, különös tekintettel a hivatásos állomány felkészítésére, felkészültségére. Izrael a térség országai között a modern katonai technológia birtoklása tekintetében vitathatatlanul vezető szerepet tölt be. Haderejében megtalálható mind a három haderőnem.

Az izraeli haderő hagyományos főbb haditechnikai eszközei:

- harckocsik száma: 3 500 db;
- különböző gyalogsági harcjárművek: 10 500;
- tüzérségi eszközök 9 500;
- 460 harci repülőgép, amelyet 530 egyéb rendeltetésű repülő egészít ki.³⁰

Az Izraeli Haditengerészet messze a legkisebb, de nem elhanyagolható haderőnem az izraeli haderőben. Állományát mintegy 6500 fő képezi, amelyet 5000 fő tartalékos³¹ egészít ki mozgósítás esetén. Fő technikai eszközei között 6 db tengeralattjárót, 3 db korvetet, 13 db rakétahordozót valamint 37 db járőrhajót találunk.³²

Az Amerikai Egyesült Államokkal több területen együttműködve Izrael – válaszul az iráni rakéta programra, a szíriai határ közelébe történő rakéta telepítésére és a Hezbollah, valamint a Hamasz rakéta arzenáljának dinamikus fejlődésére – három rakétavédelmi rendszert fejlesztett ki. Az első a „Arrow Fegyver Rendszer”, amely rendeltetése a ballisztikus rakéták elfogása a röppálya végső szakaszában. Jelenleg három ARROW üteggel rendelkezik Izrael, az egyik a főváros védelmét látja el, míg egy-egy Észak-Izraelt illetve Dél-Izraelt védelmezi.³³

Izrael másik rakétavédelmi rendszere az amerikai Patriot-2 rendszer, és a Patriot-3 rendszer elemeinek továbbfejlesztéseképpen létrejött, David's Sling (Dávid parittyája) rendszer, amely feladata a közepes hatótávolságú (70-250 km) raké-

²⁷ Military Balance 2004-2005. London: Oxford University Press, 2004.

²⁸ Codesman, Anthony H., Burke, Arleigh A., Nerguiyan, Aram: The Arab-Israel Military Balance Center for Strategic and International Studies kiadványa, 2009. június 29. 7.o.

²⁹ Codesman, Anthony H., Burke, Arleigh A., Nerguiyan, Aram: The Arab-Israel Military Balance Center for Strategic and International Studies kiadványa, 2009. június 29. 9.o.

³⁰ Codesman, Anthony H., Nerguizian, Aram: The Arab-Israeli Military Balance 2010. 5.o Center for Strategic and International Studies kiadványa, letöltve a <http://csis.org/files/stratmilbal.pdf> domainről 2010 december 27-n

³¹ <http://www.globalsecurity.org/military/world/israel/navy.htm>

³² <http://www.militaryperiscope.com/israel/navy.htm>

³³ The Nonproliferation Review: Ballistic, cruise missile, and missile defense systems: Trade and Significant developments 2004, 183. oldal;

ták elleni védelem, valamint az olyan cirkálórakéták elleni védelem, amelyet a Hezbollah alkalmazott a 2006-s libanoni háború során.³⁴

A harmadik védelmi rendszer az Iron Dome (Vas kupola), amely a 4-70 km közötti rakéták megsemmisítése a feladata. Ugyanakkor, ez a rendszer kifejlesztése csak 2007 februárjában dőlt el, tehát a háború időszakában még nem volt működőképes. A döntés óta évi mintegy 200 millió USD-t költöttek a projektre (részben amerikai pénzt)³⁵ és mára egy a KASSZÁM és GRAD rakéták, valamint 155 mm-es lövedékek elfogására képes mobil elemekre épülő rendszert hoztak létre.

Nyilvánvaló, hogy az Izrael számára fenyegetést jelentő rakéták szinte bárholnan, „bármelyik bokorból” indíthatóak. Így a teljes határövezetet lefedő rendszer kiépítése nagyon magas költségekkel járna, ezért egyelőre csupán a legfenyegetettebb városok védelme jöhet szóba.

A FELEK VALÓSZÍNŰ CÉLJAI

A szembenálló felek lehetséges céljait illetően főként csak feltételezésekre lehet támaszkodni, de a rendelkezésre álló adatok alapján az alábbiakra lehet következtetni:

A HAMASZ VALÓSZÍNŰ CÉLJAI:

- az izraeli társadalom egységének megbontása, a meglévő politikai törésvonalak szélesítése, társadalmi és kormányzati válság kirobbantása, a zsidó állam működőképességének aláásása, egy az iszlám törvénykezésem alapuló palesztin állam létrehozása;
- az izraeli blokád feladásának kikényszerítése;
- médiakampány segítségével az izraeli veszteségek felnagyítása, az izraeli haderőről „embertelen, háborús bűnököt elkövető, állatias haderő” kép közvetítésével a nemzetközi közvéleményt a Hamasz pártjára hangolni;
- a saját területén nagy veszteségek okozása az izraeli haderőnek és jelképértékű (pl. egy harci repülő lelövése, izraeli katona elfogása) győzelmek aratása;
- tesztelni az izraeli elszántságot;
- kipróbálni a zsidó állam haditechnikai eszközeinek gyenge pontjait;
- saját eszközök hatékonyságának tesztelése.

IZRAEL VALÓSZÍNŰ CÉLJAI:

Természetesen a műveleti tervek ismerete nélkül nehéz pontosan meghatározni az izraeli politikai és katonai vezetés konkrét céljait, ugyanakkor a médiában megjelent nyilatkozatok alapján néhány politikai stratégiai és katonai hadászati cél beazonosítható. Ehud Barak védelmi miniszter a 2008. december 27-i sajtókonferencián a következő célokat fogalmazta meg:

- erőteljes csapás mérése a Hamasz erőire;
- a gázai biztonsági helyzet alapvető megváltoztatása;
- az izraeli állampolgárok elleni rakétatámadások megszüntetése.

A fenti napon a külföldi sajtó részére megtartott sajtókonferencián Tzippi Livni külügyminiszter nem fogalmazott meg konkrétumokat, hanem egész egyszerűen arról beszélt, hogy az Öntött Ólom művelet, egészegyszerűen Izrael önvéde-

³⁴ Ismeretes, hogy a második libanoni háború során egy Saar-5 osztályú korvetet, az Ahi-Hanit-ot eltalálta egy C-802-es radarvezérelt, maximum 300 km hatóváltású föld-tenger cirkálórakéta.

³⁵ "United States-Israel Missile Defense Cooperation and Support Act". Library of Congress. Retrieved 21 May 2010, Letöltve a <http://www.jpost.com/Israel/Article.aspx?id=170605> domainről 2010. december 27-n

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

lemhez való jogának gyakorlása.³⁶ Ugyanakkor az Izraeli Védelmi Erők Vezérkar törzsfőnök helyettese, Dan Harel vezérőrnagy kijelentette, hogy a művelet célja, „...nemcsak a terroristákra és a rakétakilövőkre való csapásmérés, hanem a Hamasz kormány és különböző szárnyainak elpusztítása. A művelet után egyetlen Hamasz épület sem marad állva Gázában”.³⁷ Az Izraeli Védelmi Erők szóvivője, Avi Benayahu dandártábornok kijelentette, hogy a művelet célja „...nem a tűzszünetre való várás, hanem a Hamasz motiváltságának és harci kedvének megszüntetése.”³⁸, ugyanakkor Ehud Olmert miniszterelnök a 2007. december 27-n éjszaka megtartott sajtótájékoztatóján azt nyilatkozta, hogy a művelet célja „...pontot tenni a hét éve tartó kibíratatlan rakéta támadások és megbüntetetlen terror végére”.³⁹ A fentiekből kiolvasható, hogy Izrael korlátozott célokat fogalmazott meg, jelezve saját közvéleménye felé, hogy ennek elérése időt és áldozatokat fog követelni.

Tisztán látható az is, hogy a politikai vezetés kulcsfigurái és a katonai felső vezetés más-más módon fogalmazták meg a művelet céljait.

A politikai-stratégiai cél, célok tekintetében Izrael részéről nem szerepelt egy politikai irányváltás kierős szakolása Gázában, tisztában voltak azzal, hogy az izraeli katonák vállán bevonuló Fatahot a gázai lakosság nem fogadná el. Nem kívánták Gázát teljes egészében megszállni még rövid időre sem, nem kívánták a Hamasz katonai megsemmisítését sem, attól tartva, hogy egy kiszámíthatatlan káosz helyzet alakulhat ki. Nyilvánvaló cél volt Izrael számára a kétfrontos háború elkerülése is. A második front megnyitására Libanon felől a mindinkább felfegyverkező Hezbollah és kisebb valószínűséggel az 1973-s katonai potenciáljának árnyékával rendelkező, de a továbbra is ellenségesen viselkedő Szíria részéről számíhattak.

Mindemellett, annak ellenére, hogy ezt a kezdetekben nem, csak a második fázis beindításakor deklarálták, az egyik katonai hadászati cél az Izraeli Védelmi Erők képességeinek bizonyítása volt. Ismeretes, hogy a zsidó állam hadereje ugyan győzelmet aratott a Hezbollah felett 2006-ban Libanonban, de nem sikerült ellenfelét megsemmisíteni és a sikerek sokkal nehezebben, hosszabb idő alatt, több áldozat árán születtek meg, mint ahogy azt elképzelték és politikai szinten deklarálták.⁴⁰

A libanoni háború után az elesett katonák hozzátartozói által kezdeményezett civil mozgalom hatására az izraeli parlament 2006 szeptemberében egy vizsgáló bizottságot, az ún. Winograd-bizottságot hívott életre. A bizottság több hónapos munka után egy mintegy 500 oldalas jelentést készített a kormányfő részére. A héber nyelven készült anyagból csupán egy 41 pontból álló kivonat készült angol nyelven és tekintettel az eredeti jelentés bizalmas minőségére, teljes egészében nem publikálták soha.

A jelentés átfogó módon vizsgálta az izraeli haderő felkészültségét, fegyverzetét, a vezetést az alsó szinttől a legfelsőbb politikai szintig. A bizottság jelentése négy fő területen talált hiányosságokat, ezek a következők:

- politikai és katonai döntéshozatali eljárás;
- a tartalékos állomány felkészültsége, ellátottsága;
- a korábban elhatározott, de pénzhiány miatt elhalasztott fejlesztések elsősorban a rakétavédelem és a harckocsi védettsége tekintetében;
- elsősorban a fentiek miatt megvalósuló jelentős, az elrettentés területén megvalósuló visszaesés.

³⁶ Tzippi Livni külügyminiszter 2008. december 27-i sajtókonferenciája, Letöltve a http://www.mfa.gov.il/MFA/About+the+Ministry/MFA+Spokesman/2008/Briefing_to_the_Foreign_Press_27-Dec-2008.htm domainről 2010. december 21-n.

³⁷ Dadon, Tova, 'Worst still ahead', In.: Yediot Ahronot, 2008. december 29-i száma.....

³⁸ IDF Spokesperson's Unit, 'Operation Cast Lead Continues in the Gaza Strip', 28 December 2008, letöltve a <http://dover.idf.il/IDF/English>, domainről 2010. december 21-n.

³⁹ Horovitz, David: „Analysis: Fighting Hamas in the shadow of 2006's mistakes” BSSC kiadványa, 34.o. 2007.

⁴⁰ Tomolya János: A „34 napos háború”. In.: Hadtudomány 2007., 1. szám, 13.o., Letöltve a http://www.zmne.hu/kulso/mhth/hadtudomany/2007/2007_1_8.pdf domainről 2011. január 03-n

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

Ezért szükségesnek látta az izraeli politikai és katonai felsőszintű vezetés, hogy világossá tegye nemcsak a Hamasz és a Hezbollah, de Szíria és Irán számára is, hogy hagyományos hadviselés területén az izraeli haderő felszámolta hiányosságait, hogy milyen rendkívüli képességekkel rendelkezik és a háborúban nyújtott teljesítményével hosszú időre elrettentse ellenfeleit.

A jelentés nemcsak a túlzottan nagy politikai célok kitűzése miatt hibáztatta a politikai vezetést, hanem az elszalasztott, a Hezbollah fizikai megsemmisítésének elpuskázása miatt is.

A jelentés részletesen foglalkozik a fejlesztések elmaradásával, pénzügyi okok miatti elhalasztásával, valamint azzal, hogy a tartalékosok felkészültsége elsősorban az elhalasztott mozgósítási és összekovácsolási gyakorlatok eltörlése miatt csökkent.

Egyébként a jelentés ezen része jelentős érvként jelentkezett az Olmert-kormány részére, amikor az amerikai segélyek szintjének fenntartásáért lobbizott az amerikai szenátusnál.

A Winograd-bizottság jelentésében és az izraeli vezérkar saját belső vizsgálataiban megfogalmazott, a katonai képességekben megmutató hiányosságok felszámolására, 2007 szeptemberében az Izraeli Védelmi Minisztérium megkezdte a "Teffen 2012," az izraeli védelmi erők öt éves harci képességeinek növelését célzó programjának végrehajtását.⁴¹

A terv prioritásként fogalmazta meg a negyedik generációs harckocsik (Merkava IV) és új gyalogsági harcjárművek (Namer), pilótánélküli repülő eszközök, a nagy pontosságú csapásmérő-képességek fejlesztését.

A HÁBORÚ KIROBBANÁSA, ELKÉPZELÉSEK A HÁBORÚ MEGVÍVÁSÁRÓL

A háború kitörése egyértelműen a Hamasz novemberben felújított rakétatámadásaival hozható összefüggésbe. A Hamasz volt az, aki az amúgy is nagyon robbanékony helyzetben meggyújtotta a „lőporos hordó kanócat”.

A Hamasz azonban több ponton elszámította magát. Először is arra számított, hogy a következő harcban nem áll majd egyedül az izraeli haderővel szemben, északon a Hezbollah, míg keleten és magában Izraelben is a palesztinok aktivizálják magukat, megosztva ezzel a zsidó állam figyelmét és fegyveres erejét. Ez a feltételezés viszont súlyos stratégiai szintű tévedés volt.

A második stratégiai tévedés abból állt, hogy a rakétatámadások felújításával szét lehet zilálni az izraeli társadalmat, politikai és kormányzati válságot lehet okozni, amely a zsidó állam bukásához is vezethet.

A harmadik stratégiai tévedés az erőviszonyok téves megítéléséből fakadt, amely során túlértékelték a kétségtelenül jelentősen megnőtt fegyveres erejüket, képességeiket, és alábecsülték az izraeli haderő erejét, felkészültségét, motiváltságát. A Hamasz legnagyobb tévedése azonban – amelyhez nagymértékben hozzájárult a zsidó állam megtévesztése – az volt, hogy Izrael nem készülődik nagyobb harci tevékenységek megvívására.

A következő nagy tévedés a hadműveleti szinten következett be, amikor feltételezték, hogy Izrael maximum a légierejével fog csapásokat mérni, azt is csak korlátozott számban. Ezen felül figyelmen kívül hagyták az izraeli haderő felderítő képességeit, amelyekből felépítették a kb. 600 célból álló elsődleges fontosságú célok listáját.

Talán nem meglepő módon, de harcászati szinten is követett el hibákat a Hamasz. Elsődlegesen a Hezbollah taktikáját kívánták lemásolni, de nem vették figyelembe, hogy Gáza korántsem ad olyan manőverezési, rejtőzködési lehetőségeket, mint a libanoni hegyek. Továbbá a Hezbollah felhalmozott rakéta készletei és direkt, nem korlátozott logisztikai utánpótlási vonalai Szíria felé nagy különbséget jelentettek a Hamasz korlátozott készletei és a nehézkes, csak a csempészés útján megvalósuló utánpótlásához képest. A saját felkészültségüket is túlértékelték, nem vették figyelembe, hogy

⁴¹ Matthews, Matt: The Israeli Defense Force response to the 2006 war with Hezbollah, 4.o. Combat Studies Institute kiadványa, 2009. Letöltve a <http://combatstudiesinstitute.org/articles> domainről 2010. december 27-n

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

a Hezbollah részsikereit annak köszönhetné, hogy a szervezet már évek óta készült az összecsapásra és a saját maga által kiépített erőrendszerében való harcot már sokszorosan begyakorolta.⁴²

Ugyanakkor az izraeli haderő a libanoni háborút követően nagy hangsúlyt helyezett a Hezbollah elleni harcban tapasztalt hibák és hiányosságok felszámolására. Minden szinten felülvizsgálták a vezetésüket, a harceljárásaikat, doktrínáikat, kiképzettségüket és technikai felszereltségüket.

Izraeli részről a Winograd-bizottság jelentésében megfogalmazott, egyes vélemények szerint túlzó kritika alá eső területeken való előrelépés felmutatása politikai kérdéssé vált.⁴³

A „háború megnyerhető csak a légiereő alkalmazásával” elvét valló, Izrael történelmében első „légiereő” vezérkari főnököt, Dan Halutz tábornokot⁴⁴ leváltották, új műveleti tervezési elveket vezettek be, újra nagy hangsúlyt kapott a háború megvívásának összhaderőnemi jellege, a szárazföldi erőök dominanciája, a fegyvernemek és haderőnemek hálózatalapú integráltsága. Szintén leváltották a katonai kérdésekben járatlan védelmi minisztert, Amir Peretz-t és helyére Ehud Barakot nevezték ki. Barak jelentős katonai előélettel (GABANI dandár parancsnoka, izraeli vezérkari főnök helyettes, törzsigazgató és vezérkari főnök) és számottevő politikai karrierrel büszkélkedhet (belügyminiszter, külügyminiszter, miniszterelnök). Gabi Ashkenazi tábornok személyében újra szárazföldi előéletű vezérkari főnöke lett Izraelnek, aki korábban a vezérkar törzsigazgatói beosztását látta el.

Jelentős kritikát kapott a miniszterelnök Ehud Olmert is, aki azonban nem volt hajlandó lemondani.

A gyengén teljesítő parancsnokokot nyugdíjazták, leváltották. Teljes egészében megszüntették azt a gyakorlatot, hogy a parancsnok nincsenek a harcoló erőök közelében és csak a képernyőn tájékozódnak a helyzetről. A szükséges fejlesztésekhez 1,8 milliárd izraeli sékelt (0,5 milliárd USD) biztosítottak. A saját pénzügyi forrásaikon felül 2008-ban az USA 3 milliárd dollárt biztosított Izrael számára pénzügyi segélyként. (Ez 10 év után először növekedett 2,4 milliárdról 3 milliárdra.)

Az USA azonban nemcsak közvetlen segítséget nyújtott és nyújt, hanem a közös finanszírozású projekteken felül a saját gyártási kapacitásával is kiségi izraeli partnerét, mint ahogy történt a Merkava harckocsi alvázak Namer (héberül leopárd) gyalogsági harcjárművékké történő átalakításakor is. A járművet aktív „TROPHY” védelmi rendszerrel, a jármű belsejéből távirányítással működtethető 12,7 mm-s nehézgéppuskával, 7,62 mm-s géppuskával szerelték fel. A tervek szerint a jövőben 30 mm-s gépágyút kívánnak felszerelni a járműre.

Ezen felül az izraeli kormány, elfogadva a Brodet-bizottság jelentését, a katonai költségvetés évenkénti fokozatos növeléséről döntött. A technikai fejlesztés területén prioritást kapott az új haditechnikai eszközök rendszerbeállítás. Ezek között kiemelt fontossággal bírt a harckocsi és gépesített erőök átfegyverzése a Merkava IV harckocsival és a Merkava alvázra épített nagy túlélőképességgel rendelkező Namer gyalogsági harcjármű rendszerbe állításával.

Az izraeli haderő nagy figyelmet szentelt a kiképzettségben megmutatkozott hiányosságok leküzdésére.⁴⁵ A Negev-sivatagban a világ legnagyobb és egyes vélemények szerint a legkorszerűbb városharc kiképző komplexumát építették ki a Szárazföldi Haderő Kiképző Központjában, a MATBAT-B-ben. A kiképző központot az amerikai műszaki hadtest szakemberei és az izraeli műszakiak építették fel mintegy 80 millió USD-t felhasználva, ebből 60 milliót az USA segélyprogramja szolgáltatta.

⁴² White, Jeffrey: The military performance of the Palestinian Islamic Resistance Movement, The Washington Institute for Near East Policy 2009. október. Letöltve a <http://www.washingtoninstitute.org> domainről 2010. december 10-n

⁴³ van Creveld, Martin: Israel's war against Hezbollah, 2008. február 01. 2.o., Letöltve a <http://www.forward.com/articles/12579/#ixzz19oXOW1m0> domainről 2010. december 21-n

⁴⁴ Az izraeli haderő rendfokozatai sajtóságosak, az eredeti héber angol nyelvű fordításában az „altábornagy”, a „tábornok”, de a „tábornagy” is szerepel. Mindenképpen a legmagasabb izraeli katonai rendfokozatról van szó.

⁴⁵ A technikai hátteret a legkorszerűbb szenzoros, lézeres nyomon követő eszközök alkotják. A kiképzést a libanoni háború óta nagyon komolyan kezelik az izraeli hadseregben, évente több mint 1 milliárd sékel (235 millió USD-t) a szárazföldi haderő költségvetésének kb. 25%-t költi kiképzésre.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

A következő kép a gyakorlatozó izraeli katonákat ábrázolja.

2. kép: A MATBAT-ban gyakorlatozó izraeli katonák

A 400 km²-s központban valamennyi állandó készenlétű dandárt több hónapos kiképzésben részesítették. Például a 401. harcokcsi dandár 2x3 hónapot töltött a központban 2007-ben.⁴⁶

A központ nagymértékben hasonlít olyan helyekre, mint Gáza, libanoni vagy szír falvak, helységek. A komplexum több mint 500 épületből áll, 1200 ajtót, 2500 ablakot, alagutakat, improvizált robbanó eszközöket (IED), meglepő aknákat, mecseteket, iskolákat, sportlétesítményeket, kórházat, bazársort és ENSZ-s épületeket is magába foglal.

Az ellenséget arab nyelven beszélő, ruházatában és fegyverzetében, jelképeiben a Hezbollahra és a Hamaszra emlékeztető fiatal katonákból álló zászlóalnyi katona jeleníti meg. Ezenfelül több száz civil is részt vesz a kiképzésben, akik a lakosságot, nemzetközi szervezetek tagjait és a nemzetközi média elemeit valósítják meg. A valóság-hű környezet megjelenítése érdekében a pirotechnika, a gépkocsi roncsok, égő gumik mellett az élő állatok (szamarak, bárányok) is résztvevői a gyakorlatoknak.

A komplexum színvonalára jellemző, hogy NATO országok (USA, Németország) is használják az afganisztáni felkészítésre.⁴⁷

A HÁBORÚ DINAMIKÁJA

A háború kitörése egyértelműen ahhoz köthető, hogy a 2008 novemberében a Hamasz, a tűzszüneti egyezmény 2008. december 19-i határidejének lejárta előtt, felújította az izraeli területek elleni rakéta és aknavető támadásokat. Hivatalosan kijelentette, hogy nem kívánja a tűzszünet meghosszabbítását. decemberben továbbfolytatta rakéta kampányát, sőt új elemként bevetették a megnövelt hatótávolságú BM-21-s rakétákat, amelyek akár 40 km-re lévő célokat is pusztíthatnak.

Izrael azonban készült a háborúra, elérkezettnek látta az időt, hogy leckét adjon a Hamasznak. A 2006-os 34 napos Hezbollah elleni háború során egy sor problémával kellett szembenéznie. A háború után külön bizottságot állítottak fel, hogy megvizsgálják mi ment jól és mi ment rosszul a harcok során. Előre elkészített terveit novemberben és decemberben pontosította, a céllistáját a különböző hírszerzési források alapján naprakészen tartották. A támadás idejének kivá-

⁴⁶ Matthews, Matt: The Israeli Defense Force response to the 2006 war with Hezbollah, 6.o. Combat Studies Institute kiadványa, 2009. Letöltve a <http://combatstudiesinstitute.org/articles> domainről 2010. december 27-n

⁴⁷ Opall Rome, Barbara: Extreme training primed Israeli troops for Gaza War, 4.o. Marine Corps kiadványa. Letöltve a <http://marinecorpsgazete.org/2007> domainről 2010. december 27-n

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

lasztásakor figyelembe vették az amerikai elnökválasztási periódust, valamint az Európai Unió karácsonyi ünnepek alkalmával bekövetkező „uborka szezonját”.

Az egyik fontos, ha nem a legfontosabb tényezőt, véleményem szerint, az izraeli belpolitikai élet bonyolultsága jelentette. Izrael demokratikus állam, az egyetlen valódi demokrácián alapuló ország a térségben. A belpolitikai életben a többpárti rendszer jelenleg nem teszi lehetővé, hogy egy párt, de még kettő párt koalíciós kormányalkotását sem. Még olyan párt is helyet szerzett magának a 120 tagú parlamentben, mint Nyugdíjasok Pártja.

A 2008-ban regnáló kormány három prominens vezetője, a védelmi miniszter Ehud Barak a Munkapárt, a miniszterelnök Ehud Olmert és a külügyminiszter Tzipi Livni a Kadima párt jeles képviselői. A támadás megindítása a már említett trojka belpolitikai céljait is szolgálhatta, hogy a 2009. februári választások előtt még bizonyítani tudja tettekkészségét, erejét. E mellett az ellenzék folyamatos kritikával illette a kormány a Gázából jövő rakétatámadások miatt.⁴⁸ A politikai tettekkészség deklarálásának leginkább a Kadima pártnak lett volna szüksége, de a háború nem javította lényegesen pozícióikat, mert a következő választásokat ugyan egy parlamenti hellyel megnyerték, de a kormányalakítás lehetőségét elvesztették.

A Hamasz tisztában volt azzal, hogy egy szemtől szembe nem veheti fel a versenyt a zsidó állam haderejével, de nem is ez volt a szándéka. Ezért a Hezbollah részéről már kipróbált harceljárás mellett döntött.

Védelemhez a városi harchoz igazodó aszimmetrikus hadviselési elemeket választotta, támadáshoz úgyszintén az aszimmetrikus hadviselésre jellemző rakétatámadásokat preferálta, amelyet kombinálni kívánt a már előre elkészített alagutakon való behatolással, izraeli területekre, és ott öngyilkos merényletek, rajtaütések végrehajtásával. Az Izrael ellen érzett gyűlöletétől vezérelve, nagy veszteségeket kívánt okozni a zsidó államnak, abban bízva, hogy a nagyszámú áldozat hatására az izraeli társadalom összeomlik. Azzal is tisztában volt, hogy a térség fontossága miatt a nemzetközi közösség nem tolerálna egy elhúzódó háborút.⁴⁹

Nem utolsósorban, a Hamasz felhasználva az arab országok elektronikus médiáit, a nemzetközi közvéleményt igyekezett az izraeli haderő lejáratására felhasználni.

Ehhez előre elkészített videofilmeket gyártottak, amelyeket csak nyilvánosságra kellett hozni a hangulatkeltés érdekében. Ezen túl kihasználták az izraeliek minden, a médiában folyó kampányában elkövetett hibáját (a nemzetközi sajtó kitiltása a műveleti övezetből, a foszfor tartalmú ködösítő eszközök használatának tagadása), amellyel sikerült védekezésre, magyarázkodásra szorítani az izraelieket.

Úgy tűnik, annak ellenére, hogy a Winograd-bizottság jelentése erre felhívta a figyelmet, az izraeli médiakampány csak a saját lakosság szintjén volt hatékony.

HADMŰVELETI SZINTŰ DINAMIKAI ELEMEK

Az egyik fő hadműveleti dinamikai elem, akárcsak a Hezbollah esetében a 34 napos libanoni háború során, a rakéta támadások sorozatához kötődik és Izrael azon erőfeszítéséhez, hogy felszámolja, vagy legalábbis korlátozza a reá záporozó rakétákat. Ennek érdekében kettő fázisból álló hadműveletet tervezett.

Az első fázis alapvetően a légi erő nagypontosságú és nagyszámú csapássorozatából állt, melyet kiegészített a haditergészeti blokádd és a partközeli célok pusztítása, valamint a szárazföldi erők mozgósítása és felvonulása. A légi erő feladatát egy előre elkészített, mintegy 600 kiemelt fontosságú célból álló céllista alapján hajtotta végre, amelyet valós idejű vagy közel valós idejű felderítéssel tartottak frissített állapotban.

⁴⁸ N. Rózsa Erzsébet: Gáza előtt, Gáza után – a gázai intervenció regionális nemzetközi összefüggései, 2.o. MKI-tanulmányok T-2009/1 Magyar Külügyi Intézet kiadványa, Letöltve a <http://www.kulugyiintezet.hu> domainről 2010. december 27-n

⁴⁹ International Institute Counter Terrorism: Anti-Israeli Terrorism in 2007. Letöltve a <http://www.teerorism-info.org.il> domainről 2010. december 27-n

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

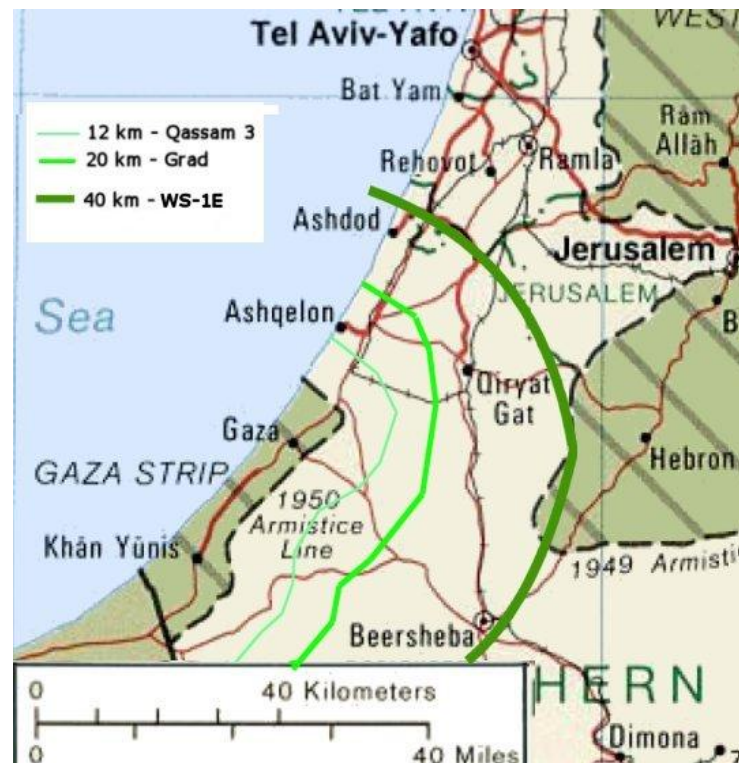
Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

A második fázist a szárazföldi erők manőverei és csapásai jellemezték, melyet kiegészítettek a légi erő további nagy pontosságú csapásai, a szorosabbra vett haditengerészeti blokádnak és a partközeli célok további pusztítása valamint a speciális erők műveletei.

Az összehangolt szárazföldi műveletek célja a Gázai övezet kettévágása és a Hamasz fő erőinek bekerítése volt. A dandár harccsoportok alkalmazásában, véleményem szerint, felfedezhető Nagy Sándor kedvenc taktikai eleme az ún. „üllő és kalapács” elve. Jelen esetben az üllő szerepét a harckocsi, míg a kalapács szerepét a gyalogos dandárok játszották.

A Hamasz célja a rakétatámadások mindenáron való fenntartása volt. A rakétaival mintegy egy millió izraeli állampolgárt tartott állandó lélektani nyomás alatt. A folyamatos pusztítás miatt, egyre csökkenő mértékben, majd a szárazföldi műveletek beindításával drasztikus mértékben csökkenő számban voltak képesek rakéták kilövésére. Ugyanakkor, maga a tény, hogy rakétákat tudtak kilőni részsikerként lehet a Hamasz számára elkönnyvelni. A rakéták által fenyegetett övezetet a következő ábra mutatja be.

5. ábra: A Hamasz rakétái által fenyegetett izraeli területek

A második hadműveleti dinamikai elem az izraeli haderő azon szándékához kötődik, hogy megtisztítsa az észak-gázai körzetet a Hamasz erőitől és ezzel párhuzamosan a Hamasz azon szándékához, hogy megtartsa pozícióit, és védelmi hadművelettel kifullassa az izraeli támadást. A háború kilencedik napjától kibontakozó dinamikai elem első részében kiderült, hogy a bevetett izraeli erők nagyon gyorsan képesek a védelmi rendszer szétzúzására, ezért további páncélos, gyalogos erő bevetésére nem került sor, a második lépcső erői csupán a mögöttes terület biztosításában játszottak szerepet.

Ezt a dinamikai elemet vitathatatlanul az izraeliek nyerték.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

HARCÁSZATI SZINTŰ DINAMIKAI ELEMEK

A Hamasz a harcászati védelmi feladatok végrehajtása érdekében alapvetően stacioner helyzetű dandárjaival tervezte megoldani. A fő erőivel (három területiális dandár) Gáza város, további erőivel a déli szektor (kettő területiális dandár) és a középső szektor (1 területiális dandár) védelmét szándékozott végrehajtani. A védelem mélységi felépítése érdekében a határtól 1-2 km-es távolságban jelölték ki a védelem első vonalát. Az első és második vonal közé megsemmisítési zónákat terveztek, amelyekhez nagy pusztító erejű út menti aknákat, egyéb aknákat, lesállításokat és aknavetők koncentrált tüzét terveztek felhasználni.

Gáza, Ghan Yunis és Rafah külterületeinél hozták létre a védelem második vonalát, ahol elképzeléseik szerint a tűzrendszer alapját a 120 mm-s aknavetők, nehézgéppuskák és páncéltörő rakéták tüze képezte volna. A feltételezett előrehaladási útvonalakra lesállításokat, mesterlövészeket és öngyilkos merénylőket jelöltek ki. A tervek szerint a védelem harmadik vonala Gáza, Khan Yunis és Rafah belvárosában az előre kiépített alagút-rendszerekre épült volna, amelyekben fegyvereket és csapatokat tudtak volna mozgatni. Az alagutak szolgáltak volna az izraeli katonák elrablására is. Itt speciális meglepő aknákat, nagy területen egyszerre robbanó aknamezőket, ún. „robbanó területeket” hoztak létre, annak érdekében, hogy lehetetlenné tegyék az izraeli katonák mozgását, a sebesültek helikopteres evakuálását.⁵⁰

Izrael, a Hamasz létszámához képest, viszonylag kis nagyságú szárazföldi harcászati csoportosítást hozott létre, hiszen a Hezbollah 2006-ban ellen 5 hadosztályt vetett be. A csoportosítást kétlépcsős hadrendben alkalmazta, amelynek első lépcsőjének fő erejét négy dandár-harccsoport alkotta. A csoportosítás létrehozásának érdekében, békében teljesen feltöltött gyalogos és harckocsi dandárok mellett, tartalékosokat is mozgósítottak. A hadrendi felépítést a 6. számú ábra mutatja be.

Első lépcső (4 dandár harccsoport)	Második lépcső/tartalék	Megjegyzés
401. „Acél lánctalpak” harckocsi dandár*	188. „Barak” harckocsi dandár	* nincs harckocsi megerősítés
1. „Golani” gépesített gyalogos dandár	847. harckocsi dandár	
35. „Givati” gépesített gyalogos dandár	5. gyalogos dandár	
35. „Repülő Kígyó” ejtőernyős dandár	933. „Nahal” gyalogos dandár	
7. „Saar” harckocsi dandár*	900. „Kfir” gyalogos dandár	*erői szétosztva a gyalogos és ejtőernyős dandárok között

6. ábra: Az Öntött Ólom műveletben résztvevő erők hadrendi felépítése

A támadó csoportosítás vezetésére a GAZA hadosztályparancsnokságot jelölték ki. A művelet érdekében a 401. „Acél lánctalpak” harckocsi dandárt át-alarendelték a 162. páncélos hadosztály (Északi Regionális Parancsnokság) állományából a Déli Regionális Parancsnokság állományába, a GAZA hadosztály alárendeltségébe.

Jellemzően, a támadási szándék időelőtti felfedésének érdekében, nem a Gázai övezet közeli erőket aktiválták, hanem inkább az ország északi részéről és a Golán-fennsíkrol csoportosították át erőket.

Ez azért is érdekes, mert a Hamasz egyik feltételezése az volt, hogy háború esetén a Hezbollah aktiválja magát és kétfrontos háborúra kényszeríti Izraelt. Tehát, nyilvánvaló, hogy a zsidó állam vezetése biztos volt abban, hogy sem a Hezbollah, sem Szíria nem fog katonai erővel támadást intézni Izrael ellen.

⁵⁰ Israel Defense Forces Spokesman, “Captured Hamas Intelligence”, 2009. Január 9, Letöltve a <http://idfspokesperson.com/2009/01/09/captured-hamasintelligence-9-jan-2009-1626-ist/>, domainről 2010. december 27-n

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

A GAZA hadosztály így egy megerősített hadosztálynyi erősen gépesített jellegű erőt képviselt, mely mintegy 10000 fővel rendelkezett. Az izraeli vezetési stílusnak megfelelően, a hadosztály inkább csak a harc megvívásának kereteit biztosította, a dandár harccsoportok, a „mission command” vezetési elvnek megfelelően, nagyfokú önállósággal rendelkeztek.

Gyakorlatilag valamennyi kijelölt dandárt harckocsizó erőkkel (dandáronként 1-1 zászlóalj /kivéve a harckocsi dandárt/), (lásd 2. számú kép) páncélozott harci műszaki erőkkel (dandáronként 1-1 zászlóalj), tüzérséggel (dandáronként 1-1 önjáró tüzérsztyály), speciális erőkkel (dandáronként 1-2 csoport) és kihallgató/hírszerző csoportokkal erősítettek meg.

3. kép: Izraeli Merkava IV-s harckocsik Gáza határán

Ezen felül, valamennyi dandárparancsnok közvetlen hadműveleti alárendeltségébe került egy harci helikopter század és egy pilótánélküli felderítő repülő század. További lehetőséget kaptak a dandárparancsnokok a légi támogatás kérésére azzal, hogy állandóan Gáza felett járőröző merevszárnyú repülőeszközök várták a pusztítandó célok megadását. A dandárparancsnokok munkáját légi támogatást irányító-koordináló csoport segítette.

A szárazföldi és légi erő ilyen magas szintű együttműködésének eredményeképpen, a felderítési adatból 30 másodperc alatt F-15 vagy F-16-os által megsemmisített cél vált.

A négy dandár harccsoport mellett, tartalék erőként mintegy 10 000 tartalékos katonát mozgósítottak. A mobilizált katonai egységekről érdemi információ nem áll rendelkezésre. Ugyanakkor, a tartalékos katonákról készült képeken látható jelzésekből megállapítható, hogy az egyik mozgósított alegység a 900. KFIR könnyű gyalogos, teljes feltöltés esetén 6 zászlóaljból álló dandár 97. NETZAH YEHUDA zászlóalja volt. Ez a dandár jelenleg a Nyugati Parton teljesít szolgálatot. Így a mozgósított erőket összefogó parancsnokság a 162. páncélos hadosztály parancsnokság lehetett. Ezt a feltételezést erősíti, hogy egyes források beszámolnak az első vonalban harcoló elit alakulatok mögött, a már megtisztított területeket megszállva tartó kettő tartalékos erőkből álló gyalogos dandárról.⁵¹ A harcok során egyidőben kb. 6 000 (az első lépcsős erők 2/3-a) fő harcolt, akiket 24/48 óránként váltottak.

⁵¹ Ben-Dror, Arnon, „Reserve Forces Joining the Operation,” *Israel Defense Forces*, 2009. március 08. 49.o. Letöltve a http://dover.idf.il/IDF/English/News/the_Front/09/01/1302.htm domainről 2010. december 27-n

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

Ismerve a dandár harccsoportok alapját és a megerősítést adó erőket, és a mozgósított állományt kijelenthetjük, hogy a műveletben résztvevő valamennyi részt vevő az izraeli haderő a legmodernebb eszközökkel felszerelt, több hónapos célfelkészítésen résztvevő, egyébként is az elitegységei közé tartozó alakulat volt.

Harcászati szinten az izraeli haderő magasan az ellenfele fölé nőtt, és vitathatatlan győzelmet aratott.

AZ IZRAELI ERŐK TELJESÍTMÉNYE

Az izraeli haderő katonái, motiváltan, a számukra előírt bevetési szabályok betartásával harcoltak. Az új technikai eszközök adta lehetőségeket sikeresen alkalmazták. Külön figyelmet érdemel a lövések irányát és helyét meghatározó SpotLite-M és a SpotLite-P eszköz, ami nagy segítséget nyújtott a városi harc sikeres megvívásában. Bizonyították, hogy a városi harc is sikeresen megvívható alacsony veszteségek mellett, még egy fanatikus ellenfél ellen is, amennyiben a felkészültség és a magas szintű technikai támogatás a rendelkezésre áll.

A LÉGIERŐ TELJESÍTMÉNYE

Az izraeli légierő a háború sikeres megvívására felkészült, elsöprő erejű, nagy pontosságú légitámadásokkal már az első harci napon olyan pusztítást végzett, amellyel teljesen megbénította a Hamaszt. A légierő a háború első napján a 107. légi ezred F-16I gépei (kb. 60 harci repülő) és AH-64 Apache harci helikopterek (kb. 40 db) az első hullámban mintegy 100 db célt pusztítottak el 220 másodperc alatt. A légi támadás nyitánya során egy felfegyverzett pilótánélküli repülő, nagy valószínűséggel egy Heron TP, csapást mért a rendőrség parancsnokására, ahol éppen egy avatási ünnepség volt. A támadás következtében 40 Hamasz rendőr, köztük Tawfik Jaber, a rendőrség parancsnoka is, vesztette életét.⁵²

A 30 perccel később bekövetkező második hullámban, hasonlóan az első hullámhoz F-16I harci repülővel és AH-64 Apache harci helikopterekkel mértek csapást, mintegy 80 célpontra. Az első nap mérlege palesztin szempontból mintegy 300 halott és 700 sebesült volt. A légi támadó műveletek második napjától fokozatosan egyre nagyobb arányban támadták a Hamasz infrastruktúráját és csempészalagútjait. A szárazföldi műveletek megindításáig a palesztin veszteségek száma 400 halottra és 2000 sebesültra módosult. Az élõerõben bekövetkezett veszteségek között civil ekkor még csak abban az esetben volt, ha a Hamasz vezetõk nem engedték a családtagjaik számára, hogy elhagyják az otthonukat.

A légierõ tevékenységében erõsen jelen volt a felesleges civil veszteségek elkerülése. Ennek érdekében 2 db F-4 Phantom repülő több mint 2 millió röplapot dobott ki Gáza felett. Ezen felül, rutinszerûen alkalmaztak vakbombákat a céllistan szereplõ épület ellen, figyelmeztetve a bennlõvõket arra, hogy támadás következik. Számos alkalommal alkalmaztak hang bombákat is hasonló céllal. Az Izraeli Hírszerzõ Ügynökség (Shin Bet) tisztjei számos alkalommal felhívták az épületben lévõket, 10-15 perccel a légitámadás elõtt, hogy elegendõ idõt adjanak az épület elhagyására.

Az egyoldalúan meghirdetett tûzszünetig a légierõ mintegy 2360 légitámadást hajtott végre.

Az Izraeli Légierõ (IAF) gyorsan végzett, a precízen összeállított és állandóan frissített céllistan szereplõ mintegy 600 magas prioritású cél megsemmisítésével és hatékonyan támogatta szárazföldi erõk harcát, sikeresen integrálta a felderítési adatokat a vezetési és csapásmérõ rendszerébe. A légi erõ nagy pontosságú lézertámasztású eszközeivel (PB500A1 bombák) hatékonyan pusztította a Hamasz infrastruktúráját. A csempészalagutak megsemmisítésére 2 000 fontos Mark-84 Egyesített Közvetlen Támadó Bombát alkalmazták.

⁵² Brom, Slomo: Operation Cast Lead – Israel Addresses Rocket Attacks from Gaza, 2009. január 05. 8.o. Letöltve a [http://www.inss.org.il/upload/\(FILE\)1196773316.pdf_domainrõl](http://www.inss.org.il/upload/(FILE)1196773316.pdf_domainrõl) 2010. december 27-n

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

A felesleges civil sérülések elkerülése érdekében a GBU-39 Kisrombolási Körzetű Bombát használták. A felhasznált pusztító eszközök 80%-t nagy pontosságú eszközök tették ki.⁵³

A nagyszámú repülőeszköz tevékenységének összehangolása, a szárazföldi földi csapatok légi támogatásának koordinálására, az izraeli légierő kettő Gulfstream G550-s repülő tartott állandóan a levegőben.

Mindemellett a légierő sikeresen támogatta a speciális erők bevetéseit. Sikert, kettő esetben, a Szudánból érkező fegyverszállítmányokat a Vörös-tenger térségében megsemmisíteni.⁵⁴ Az is tény, hogy mindezt a hatékony légvédelem nélkül harcoló Hamasz ellen és ellenséges légierő jelenléte nélküli környezetben hajtotta végre, de ez nem kisebbíti a légierő nagyszerű teljesítményét.

AZ ÁLLANDÓ SZÁRAZFÖLDI ERŐK TELJESÍTMÉNYE

Az izraeli politikai és katonai felsőszintű vezetés nem irányította a média figyelmét arra a tényre, hogy Gázában az elit alakulatait vetette be. Ezek az alakulatok felszereltsége és begyakorlottsága, fegyelme és harci szelleme vitán felül a világ élvonalába tartozik. Az izraeli haderő a szárazföldi műveletek során hihetetlenül magas szinten valósította az a beépített területeken folytatandó összefegyvernemi harcot, új szintre emelte a haderőnemek közötti együttműködést. Azzal, hogy összefegyvernemi dandárparancsnokok teljes műveleti alárendeltségébe harci helikopterek, pilótánélküli repülőgépek (Hermes 450 és Heron) és speciális erők kerültek, az összhaderőnemiség már a dandár szintjén megvalósult.

Teljesen természetes, hogy a szárazföldi műveleteket szinte kizárólagosan éjszaka hajtották végre, amikor is az éjszakai harcra alkalmas felszerelésükkel, fegyvereikkel és kiképzettségükkel vitathatlan előnyt élveztek az ellenfelükkel szemben.

Számos kellemetlen meglepetést okoztak a Hamasznak azzal, hogy olyan útvonalon közelítették meg az iszlámista harcosokat, amelyekre nem számítottak. Ezt viszonylag egyszerű eszközökkel érték el. Széleskörűen alkalmazták a MATADOR (PZF-90) család különböző, falátütő lövedékeit, így nyitva utat a gyalogos katonák számára.⁵⁵ Hasonló célt szolgált a SIMON (GREM) ajtóbetörő vaklőszerrel kilőhető puszkagránátok, amelyeket speciálisan a városi harc követelményire fejlesztettek ki.

Nem véletlen, hogy a dandárokat egy-egy műszaki zászlóaljjal erősítették meg, akik páncélozott buldózerekkel a járművek számára nyitottak utat ott, ahol az ellenség nem számított rá.

A gyalogos erők harcrendjébe sikeresen integrálták a különböző robotokat az épületekbe való behatolás előtti felderítés céljából. A harcok során az izraeli haderő feltűnően kevés veszteséget szenvedett el, 13 halott, 336 sebesült. Ha figyelembe vesszük, hogy a 13 halottból három civil, három saját tűz áldozata és egy katona pedig a műveleti területen kívül vesztette életét valószínűleg Kasszám rakéta robbanása miatt, akkor ez szám még inkább szembetűnő. Az alacsony veszteség több faktornak volt köszönhető. Ezek:

1. Az izraeli gyalogos erők negyedik generációs harcokocsik, aktív védelemmel rendelkező gyalogsági harcjárművek oltalmazása alatt hajtották végre feladataikat. Messzemenően élvezték a légierő és tüzérség nyújtotta tűztámogatás, lefogó tüzek és az ellenség vakításának lehetőségeit (kőbombák és gránátok).
2. A gyalogos katonák megfelelően alkalmazták a páncélosok adta fedezéket és az egyéni golyóálló felszerelésük is kiválóan védte őket. Itt kell megemlíteni a sisak álcázását szolgáló borítás, ún. „Mitznefet”-t is, amely mozgásával és nagyságával sokkal nehezebbé tette a fej és a sisak kontúrjainak felismerését vagy célbavételét.

⁵³ Eshel, David: New tactics yield solid victory in Gaza, 2009. 3.o. Letöltve a <http://www.judaicawebstore.com/categorycategoryID=9> domainről 2010. december 27-n

⁵⁴ Antal, John F.: Inside story if Israel's success, 2009. 9.o. Letöltve a http://www.americanthinker.com/2009/01/inside_story_of_israels_success.html domainről 2010. december 27-n

⁵⁵ Katz, Yaakov: Operation Cast Lead Update No 11, 9.o. Letöltve a http://www.terrorism-info.org.il/malam-multimedia/English/eng_n/idf.pdf : domainről 2010. december 27-n

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

3. A gyalogos zászlóaljok megfelelően felkészített egészségügyi századokkal is rendelkeznek. Ezek a századok élenjáró orvosi technológiával rendelkeztek, mint például az új Gyors Harci Géz, amelyet véralvadás fokozó adalékkal itattak át.
4. Az egészségügyi kimenekítés sokkal gyorsabb és szervezettebb volt a libanoni háborúhoz képest.

AZ IZRAELI HADITENGERÉSZET TELJESÍTMÉNYE

Az izraeli haditengerészet a kettő másik haderőnemenél kisebb, de nem lényegtelen szerepet játszott a háborúban. Sikeresen oldotta meg a Gázai övezet blokkolásával kapcsolatos feladatokat, és a szárazföldi hadműveletek beindításával párhuzamosan kiterjesztette a blokádot 20 tengeri mérföldre. A blokádfeladatai mellett sikeresen támadta rakétákkal a Hamasz kilövő állásait a Gázai szektor déli részén,

A hadihajókra telepített szenzorokkal nagymértékben tudta támogatni a rakéta kilövő helyek meghatározását, ezen felül a saját fegyver rendszerével a Typhoon fegyverrendszerrel résztvett a meghatározott célok pusztításában. Az izraeli televízió segítségével bemutatták a Spike ER elektro-optikai vezérlésű páncéltörő rakéta alkalmazását, sikeresen. Kevés esetben, de sor került a Hamasz partőrség hajóinak megsemmisítésére is.

A SPECIÁLIS ERŐK TELJESÍTMÉNYE

Az izraeli különleges erők teljesítményét meglehetősen nehéz megítélni, mivel a legnagyobb titoktartás ezeket az akciókat kíséri. A rendelkezésre álló információk alapján annyit mondhatunk el bizonyosan, hogy mintegy 20 speciális erővel végrehajtott küldetés volt a háború folyamán. Ezekkel az akciókkal Izrael bizonyította képességét az ellenség mélységében való tevékenységre. Az akciókban mind a haditengerészet (Shayetet 13), mind a szárazföldi erők speciális erői részt vettek, ezek fő célja a Gázai övezet déli részén található alagutak felderítése volt és a célok megjelölése a légiere számára. Valószínűsíthető, hogy ezek az akciók sikeresek voltak. Ezeknek köszönhetően az alagutak mintegy 80%-t pusztították el a háború végéig.⁵⁶

A TARTALÉKOSOK TELJESÍTMÉNYE

A háború egyik célja az volt, hogy újra demonstrálják az izraeli haderő felszámolta a 34 napos libanoni háború kapcsán tapasztalt hiányosságokat, problémákat. Ugyanakkor, a tartalékos erők csupán kiegészítő feladatokat oldottak meg, mint például a mögöttes terület biztosítása. Tény, hogy új, a kor színvonalának megfelelő eszközöket és felszerelést kaptak, de a valódi harci feladatok végrehajtását a békében is meglévő elit alakulatok végezték. Így valódi harci képességeiket nehéz megítélni, de vélhetően az állandó erőkhöz hasonlóan, a libanoni háború óta jelentős fejlődésen mehettek át.

AZ IZRAELI VÉDELMI ERŐK LOGISZTIKAI ELLÁTÁSA

A dolgok természetéből fakad, ha a logisztika jól működik az mindenki számára természetes, és nincs hírértéke, míg ha problémák vannak, azonnal kritika alá esnek. Az izraeli erők logisztikai ellátására jellemző volt a gázai művelete során, hogy a harcoló zászlóaljakat erősítették meg logisztikai elemekkel. Így egy zászlóalj, az egészségügyi századon kívül logisztikai századdal is rendelkezett, amely ellátó, üzemanyag és javító-vontató szakaszokból állt. A harcoló erők 24 vagy legkésőbb 48 óra elteltével váltásra kerültek, ami lehetővé tette nemcsak a pihentetést, de a feltöltést is.

⁵⁶ Makom Dolam: S-13, 6.o. Letöltve a <http://www.globalsecurity.org/military/world/israel/navy-squadron13.htm>

Így viszonylag kevés ad-hoc jellegű, azonnali szükségességű „részállítás”-t kellett a csapatok érdekében végrehajtani. Összességében elmondható, hogy az izraeli csapatok a háború során nem szenvedtek a műveleti képességeket befolyásoló logisztikai hiánytól.

A HARCOK PALESZTIN ÁLDOZATAI

A magyar és a nemzetközi közvéleményt a Gázai háború kapcsán, a nemzetközi jogi és humanitárius helyzet osztotta meg és készített véleményalkotásra. A magam részéről a következő tényekre szeretném a figyelmet felhívni. Ma, a nemzetközi porondon a NATO ellenségei gyakran terroristák. A terrorista szervezetek nem aláírói semmilyen nemzetközi egyezménynek, nem tagjai a nemzetközi szervezeteknek. A terroristákat nem érdeklik, figyelmen kívül hagyják azokat az elveket, amelyeket a nemzetek egymás között alakítottak ki a fegyveres konfliktusok területén. Valójában, a létük ezeknek az elveknek a tagadásán alapszik, céljaik elérésére a saját szabályaikat léptetik életbe. Ugyanakkor, a terrorista csoportok jól ismerik ezeket az elveket, jogi szabályokat és ezeket igyekeznek az ellenfeleik ellen fordítani, miközben ők saját maguk számára abszolút szabadkezet adnak.

A polgári áldozatok tekintetében le kell szögezni, hogy az izraeli haderő, a hadviselés történetében példa nélkül álló erőfeszítéseket tett a civil lakosság védelmére. A történelem még nem ismer olyan esetet, amikor az egyik ellenfél felhívta telefonon a másikat, hogy a bekövetkező támadásra figyelmeztesse.⁵⁷ A zsidó filozófia és gondolkodásmód legszentebb értéke az emberi élet.⁵⁸ Ez az oka annak, hogy kímélik, a lehetőségek adata kereteken belül, a civil lakosságot, és ezért ejtenek sok hadifoglyot, a Gázai háborúban 130-t. Tény, hogy a Hamasz egyik taktikai eleme az emberi védőpajzs alkalmazása, így a civil lakosság körében bekövetkező veszteségeket csak csökkenteni lehet, elkerülni nem.⁵⁹

A mártíromságra nevelő Hamasznak gyakran sikerült fiatalokat, gyerekeket rávenni arra, hogy élőpajzsként szolgáljanak. Más esetekben nem a mentális meggyőzés, hanem a fegyverek kényszerítő ereje hatott hasonló módon. Tény, hogy a Hamasz harcosok jelentős része 17-22 év közötti fiatal. A Hamasz gyerekeket használt felderítésre, információgyűjtésre, fiatalokat csempészalagutak ásására, fegyverek és más hadianyagok szállítására. Tény, hogy a Hamasz harcosok, felsőbb utasításra, levették egyenruhájukat és az ismert Fatah szimpatizánsokat, vélt vagy valós informátorokat kivégezték, így növelve a civil lakosság veszteségét mintegy 100 fővel.⁶⁰

A veszteségek kapcsán a Hamasz a kezdetektől megtévesztő, hamis információkat közölt, amelyet nagyon hatékonyan tudtak a világ közvéleménye felé kommunikálni az Al Jazeera segítségével. A Hamasz honlapján 48 harcos elvesztéséről számolt be 2009. január 13-n⁶¹, ugyanakkor, a Hamasz belügyminisztere, Fathi Hamad 2010. november 01-n a londoni Al Hayat-nak adott nyilatkozatában elismerte, hogy mintegy 700 Hamasz fegyveres veszítette életét az Öntött Ólom hadművelet során.⁶² A történelem még nem ismert olyan háborút, ahol ne lettek volna polgári áldozatok. Még a fejlett, nagy pontosságú fegyverek alkalmazása mellett is vannak civil áldozatok. A NATO által folytatott műveletekre is igaz ez az állítás. A legutóbbi kettő NATO-művelet polgári áldozatai mutatja be a következő ábra.

⁵⁷ Siegelman, Ariel: From Libanon to Gaza: New kind of war, 2009. március. Letöltve a <http://usmccoin.org/newkindofwar.pdf> domainről 2010 december 27-n

⁵⁸ Frolich Róbert ddtbk.: Fegyveres konfliktusok a Szentföldön a XX. században. PhD értekezés ZMNE, Bp., 2005. , 7.o.

⁵⁹ Intelligence and Terrorism Information Center: Hamas's military build up in the Gaza Strip, 2008. 48.o. Letöltve a http://iicc.org/hamas_2008.pdf domainről 2010. december 27-n

⁶⁰ Linnet, Howard: Tactics of Hamas, 9.o., Letöltve a http://securitysolutionsinternational.org/tacticsofhamas_eng.pdf domainről 2010. december 27-n

⁶¹ Ezzedeem al-Qassam Brigades Information Office, "Details of Al Qassam Brigades' Operations during the Zionist War on Gaza," January 13, 2009, Letöltve a http://www.qassam.ps/specialfile-255-Details_of_Al_Qassam_Brigades_operations_during_the_Zionist_war_on_Gaza.html domainről 2010. december 27-n

⁶² A Hayat: Lot of Hamas fighter killed in the war, 2010. november 01. Letöltve a <http://www.maannews.net/eng/ViewDetails.aspx?ID=329861> domainről 2010. december 27-n

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

Műveleti terület	Év	Civil áldozat
Koszovó	1999	528 ⁶³
Afganisztán	2008	826 ⁶⁴

7. ábra: Civil áldozatok Koszovóban és Afganisztánban

Számomra, a fenti tények függvényében, nem meglepő, hogy voltak civil áldozatok és ezek között jelentős számú gyerek és fiatal volt. A mintegy 460 civil áldozat közül mintegy 300 tartozott ebbe a kategóriába. Összehasonlítva a NATO-műveletek és az izraeli haderő gázai műveletének civil áldozatait, ha figyelembe vesszük a rendkívül nagy lakos sűrűségét is, jó aránynak nevezhető, de ennek kommunikálásában az izraeliek egyértelmű vereséget szenvedtek.

Tény, hogy az izraeli haderő nagymennyiségben használt, kódalcázási céllal, fehérfoszfort tartalmazó, M825A1 155 mm-es gránátokat a gázai háború során.⁶⁵ Az izraeli hadvezetés szavahihetőségét meglehetősen megtépázta ennek a tagadása, ami egyébként teljesen felesleges volt, hiszen a nemzetközi szerződések nem tiltják ezen eszközök alkalmazását. Ez a szavahihetőségben bekövetkező hitelvesztés vezethetett oda, hogy az Emberi Jogok Tanács Tényfeltáró Küldetés jelentése az ún. „Goldstone-jelentés” elmarasztalta Izraelt is az emberi jogok megsértése miatt.

A KÖVETKEZŐ MENET

Izrael sokat kockáztatott a háborúba lépéssel, hiszen az elrettentő erő megmutatása és az eltökéltség demonstrálása számára létfontosságú. Ennek gyenge szintű prezentálása csak „felhívás keringőre” az arab államok számára.

A zsidó állam ismét megmutatta katonai erejét, a ragyogó katonai sikereket azonban némileg elhomályosította a Hamasz részéről sikeresen kirobbantott, a civil áldozatok kapcsán a nemzetközi figyelem középpontjába kerülő, az izraeli haderőt lejárató problémakör.

Nagy valószínűséggel ez a háború nem az utolsó volt a Közel-Keleten. A következő összecsapás, amennyiben bekövetkezik, valószínűleg rövidebb lesz az időbeli lefolyását tekintve, de sokkal határozottabban fog Izrael a győzelemre törekedni, ami felveti Szíria háborúba sodródásának nagyobb esélyét is. Izrael folyamatosan feldolgozza és hasznosítja a háborúi során és más forrásokból származó tapasztalatokat. Az izraeli haderő bizonyította, hogy a tapasztalatok alapján végrehajtott célzott fejlesztések kombinálva a szigorú és következetes felkészítéssel és a modern fegyverzettel és technikai háttérrel sikeres lehet az aszimmetrikus hadviselést folytató ellenség ellen is.

Ugyanakkor, meglepő módon, az izraeliek nem tanultak a 2006-s libanoni háború azon tapasztalatából, hogy a háborút nem csak a hadszíntéren kell megnyerni, hanem a médiában és az emberek fejében, lelkében is. Úgy tűnik, a tervezési folyamatban nem vagy nem túl sikeresen alkalmazták az átfogó megközelítés módszerét. Erre utal, hogy improvizáltan nyújtottak segítséget a palesztin civil sérülteknek, hezitáltak a határátkelők segélyszállítmányok előtti megnyitásakor.

Az állandóan a tapasztalatait felhasználó izraeli haderő nyilvánvalóan, amennyiben újra Gázában fog katonai műveleteket folytatni, már újabb eljárásokat fog követni, amelyek lehetővé fogják tenni a civil lakosság még fokozottabb védelmét.

KÖVETKEZTETÉSEK

Az izraeliek Öntött Ólom hadművelete Gázában bebizonyította, hogy lehetséges katonailag eredményesen fellépni az aszimmetrikus hadviselést folytató fanatikus terrorista erők ellen. Lehetséges a saját erők veszteségét minimális csökkenteni és vannak megoldások a polgári erők veszteségeinek jelentős csökkentésére is.

⁶³ Human Rights Watch, "The Crisis in Kosovo," Letöltve a <http://www.hrw.org/legacy/reports/2000/nato/Natbm200-01.htm> domainről 2010. december 27-n

⁶⁴ United Nations Assistance Mission to Afghanistan, Human Rights Unit, Afghanistan: Annual Report on Protection of Civilians in Armed Conflict, 2008, January 2009, 16, Letöltve a http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/human%20rights/UNAMA_09february-Annual%20Report_PoC%20 domainről 2010. december 27-n

⁶⁵ Behrakis, Yannis: Gaza: Israel under fire for alleged white phosphorus use, 2009. január 14.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

A kulcselem a sikerben azonban továbbra is a felkészült, fegyelmezett és elszántan küzdő katona. Ugyanakkor politikai-stratégiai szinten Izrael rossz döntést hozott. Törökország, a közel-keleti politikai aréna új szereplője, kilépve az izraeli szövetség kereteiből, egyre nagyobb súllyal vesz részt a politikai játszmákban.

Törökország közvetítésével megkezdődött egy párbeszéd Szíria és Izrael között a békekötés feltételeiről.⁶⁶ A béke megkötése Szíriával vitathatatlanul Izrael stratégiai érdeke, azonban az izraeli kormány, elsősorban belpolitikai okok, nevezetesen a választásokon való jobb szereplés reményében, a gázai háború mellett döntött. Ezzel jó időre kútba estek békekötés lehetőségei. Nyilvánvaló, hogy Szíriával való békekötés kedvezőbb helyzetet teremtene a Hamasz gyengítésére és a Hezbollah is elveszítené Szíria támogatását. Elképzelhető, hogy ebben az esetben Libanon is hajlandóságot mutatna, Izrael arab szomszédjai között utolsóként, a békekötésre.

Ugyanakkor, az Olmert-kormány, a választásokon való jobb szereplés reményében, egy időben, térben és céljaiban korlátozott háború mellett tette le a voksát, amelynek sikere, szintén nem biztos, hogy közelebb hozta a másik stratégiai céljának elérését, nevezetesen a palesztinokkal való békekötést.⁶⁷ A sors fura fintora, hogy az egyoldalúan meghirdetett tűzszünet a választások szempontjából kontraproduktív lett, hiszen mint kiderült a választól nagyobb része csalódott lett a műveletek felfüggesztése és a Hamasz kiütésének elmaradása miatt.

Továbbra is nyitott a libanoni békekötés témaköre is. Mindemellett, az igazi probléma megoldásához – a palesztin kérdés rendezéséhez – nem került közelebb a nemzetközi közösség: a látványos kirakatakciók ellenére (vagy pont azok miatt) a Gázai övezetben élők helyzete nem változott. Ez a történetek igazi tragédiája. Úgy tűnik, továbbra is igaz Golda Meir szavai, aki szerint „akkor lesz béke az arabokkal, amikor jobban fogják szeretni gyerekeiket, mint amennyire utálnak minket”.

A Gázai háború tipikus példája annak, amikor demokratikus állam milyen komplex és kihívásokkal teli helyzetben találhatja magát az aszimmetrikus konfliktusokban. A demokratikus államok az aszimmetrikus konfliktusokban szembe kell, hogy nézzenek az olyan nem állami szereplőkkel, mint a Hezbollah, az Al-Kaida vagy a Hamasz. Ezek a szervezetek gyakran áldozzák fel saját lakosságukat önös érdekeik oltárán. A terrorista csoportok egyre gyakrabban tevékenykednek sűrűn beépített környezetben, azért a városokban megvívott harc során alkalmazandó harcászati eljárások fejlesztése, a harc megvívását könnyebbé tevő fegyverzet, hadfelszerelés és haditechnika fontos tényezővé vált a nyugati államok haderői számára.

Fontos tanulság, hogy a hírszerzés és felderítés kulcsfontosságú az aszimmetrikus hadviselést folytató nem állami szereplők elleni harcban. További kulcsfontosságú tényező a nagy pontosságú és csökkentett hatású lövedékek és bombák alkalmazása, amelyeket határozott manőverekkel kombinálnak. A szárazföldi manőverek során a nagy túlélő képességű és nagy tűzerejű gépesített és harckocsi csapatok döntő szerepet játszanak. A műszaki és tűzérc csapatok nagymértékben képesek segíteni az összefegyvernemi harc megvívását. Az összhaderőnemiség, a haderőnemek rendkívül szoros együttműködése, mára már a dandárok szintjén valósul meg. A fegyvernemek és haderőnemek lehetőségeit a hálózat-alapú hadviselés megsokszorozza és kiszélesíti. A hálózat-alapú hadviselés adta lehetőségek kiaknázásához kreatív, kezdeményező parancsnokokra van szükség, akik képesek a „mission command” stílusú vezetésre, azaz a nagyfokú önállóságra.

Ez a háború is bizonyította az információs műveletek fontosságát, a döntéshozatali fölény egyértelmű, a háború sorsát eldöntő jellegét.

⁶⁶ Zanotti, Jim: Israel and Hamas : Conflict in Gaza, Congressional Research Service kiadványa. 39.o. Letöltve a http://www.crs.gov/iasrel_hamas.pdf domainről 2010. december 27-n

⁶⁷ Gazdik Gyula: A gázai válság, 9.o. ZMNE SVKI Elemzések 2009/2.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

Meggyőződésem, hogy a Magyar Honvédség tiszthelyettesi, tiszti állományának felkészítése, a parancsnoki állomány képzése során a fent említett csomópontokra kell koncentrálnia. Máskülönben nem lesznek képesek katonáikat felkészíteni egy olyan harc szabályaira, ahol a legfőbb szabály, hogy nincs szabály.

Fontosnak tartom megemlíteni, hogy a fenti bonyolult körülmények közötti harc sikeres megvívásának egyik kulcsfontosságú eleme a kiképzés területe. A kiképzés anyagi és technikai hátterének biztosítottága nélkül nincs harci siker.

Az emberek lelkéért és szívéért folytatott média kampánynak stratégiai jelentősége van. Szerintem az egyik legfontosabb, ha nem a legfontosabb tanulság, hogy hiába a harctéren elért siker, ha azt rágalmakkal ki lehet kezdeni, vagy ha jól megkomponált média művelettel nem támogatjuk a harci tevékenységet.

Kulcsszavak: Öntött Ólom Művelet, Hamasz, Izrael, Gázai övezet, Kasszám rakéták, improvizált robbanó eszközök, légi csapások, összhaderőnemi művelet, dandár-harcsoport

Keywords: Operation Coast Lead, Hamas, Israel, Gaza strip, Kassam rockets, improvised exploded devices, air strikes, joint operation, brigade battle group

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Mansour, Camille: Gaza, le livre noir. Paris: La Découverte, Journal of Palestine Studies, Vol 38, no. 4 (2009), 91. o.;
2. Paragi Beáta: A halottat siratni könnyű, In.: Élet és Irodalom LIII. évfolyam 3. szám 2.o. 2009. január 16;
3. Charter of the Islamic Resistance Movement (Hamas) of Palestine. In Journal of Palestine Studies (JPS), 1993/4., 122–134. oldal;
4. Hodge, Nathan: The future of Heavy Armour In.: JANE's Defence weekly"Volume 43", 42. oldal;
5. Military Balance 2004-2005. London: Oxford University Press, 2004
6. Frolich Róbert ddtbk.: Fegyveres konfliktusok a Szentföldön a XX. században. PhD értekezés, ZMNE, Bp., 2005.
7. Codesman, Anthony H., Burke, Arleigh A., Nerguiyan, Aram: The Arab-Israel Military Balance Center for Strategic and International Studies kiadványa,
8. The Nonproliferation Review: Ballistic, cruise missile, and missile defense systems: Trade and Significant developments 2004, 183. oldal;
9. Horovitz, David: „Analysis: Fighting Hamas in the shadow of 2006's mistakes” BSSC kiadványa, 34.o. 2007
10. Gazdik Gyula: A gázai válság. ZMNE SVKI Elemzések 2009/2
11. <http://www.soti.ca/who-ruined-gaza.html>
12. http://www.crs.gov/israel_hamas.pdf
13. <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/goes/is.html>
14. http://www.terrorism-info.org.il/malam_multimedia/English/eng_n/pdf/ipc_e007.pdf.
15. <http://www.scribd.com/doc/9726600/Intelligence-and-terrorism-info>
16. <http://www.unrwa.org/userfiles/2010091595334.pdf>
17. <http://npr.org/storywiki/Gaza.pdf>;
18. <http://www.slate.com/id/2135098>;

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám

TOMOLYA János

19. http://www.israelmessiah.com/terrorism/teaching_hatr_ ;
20. <http://www.mti.hu/hamaszeafelelosseg.doc>
21. http://www.grotius.hu/doc/2009_52_gazdik_gyula.pdf
22. http://mes.hudson.org/index.cfm?fuseaction=publication_details&id=5128
23. <http://www.terrorism-info.org.il>
24. <http://www.thejerusalemfund.org/carryover/documents/charter.html>
25. <http://www.irandefence.net/showthread.php?t=8215>
26. <http://www.socialistworker.org/2009/01/02/israels-war>.
27. http://www.terrorism-info.org.il/malam_multimedia/English/eng_n/pdf/ipc_e007.pdf
28. <http://www.nctc.gov/hamassecretweapon.pdf>
29. <http://www.StrategicStudiesInstitute.army.mil/>
30. <http://www.sipri.org/yearbook/2010/files/SIPRIYB201000.pdf>
31. <http://www.militaryperiscope.com /israel/navy.htm>
32. <http://www.globalsecurity.org/military/world/israel/navy.htm>
33. <http://www.jpost.com/Israel/Article.aspx?id=170605>
34. http://www.mfa.gov.il/MFA/About+the+Ministry/MFA+Spokesman/2008/Briefing_to_the_Foreign_Press_27-Dec-2008.htm
35. <http://www.washingtoninstitute.org>
36. <http://www.forward.com/articles/12579/#ixzz19oXOW1m0>
37. <http://www.kulugyiintezet.hu>
38. <http://marinecorpsgazete.org/2007>
39. <http://combatstudiesinstitute.org/articles>
40. <http://idfspokesperson.com/2009/01/09/captured-hamasintelligence-9-jan-2009-1626-ist/>.
41. http://dover.idf.il/IDF/English/News/the_Front/09/01/1302.htm domainről 2010.
42. <http://www.origo.hu/nagyvilag/20060328katyusa.html>
43. http://iicc.org/hamas_2008.pdf
44. http://www.crs.gov/israel_hamas.pdf
45. <http://marinecorpsgazete.org/2007>
46. [http://www.inss.org.il/upload/\(FILE\)1196773316.pdf](http://www.inss.org.il/upload/(FILE)1196773316.pdf). domainről
47. <http://www.globalsecurity.org/military/world/israel/navy-squadron13.htm>
48. <http://usmccoin.org/newkindofwar.pdf>
49. http://iicc.org/hamas_2008.pdf
50. http://securitysolutionsinternational.org/tacticsofhamas_eng.pdf
51. http://www.qassam.ps/specialfile-255-Details_of_Al_Qassam_Brigades_operations_during_the_Zionist_war_on_Gaza.html.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

TOMOLYA János

**Budapest, 2011.
4. évfolyam 2. szám**

52. <http://www.maannews.net/eng/ViewDetails.aspx?ID=329861>
53. http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/human%20rights/UNAMA_09february-Annual%20Report_PoC%20
54. <http://www.hrw.org/legacy/reports/2000/nato/Natbm200-01.htm>
55. http://www.crs.gov/iasrel_hamas.pdf.